

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r: Cabinet

Dyddiad y Cyfarfod: 6 Mehefin 2023

Teitl: Adroddiad Monitro Blynyddol Safonau'r Gymraeg 2022-23

Pwrpas yr adroddiad: Cyflwyno at sylw Cabinet, Adroddiad Monitro Blynyddol Safonau'r Gymraeg sy'n amlinellu cynnydd wrth weithredu gofynion Safonau'r Gymraeg ar draws gwasanaethau'r Cyngor yn ystod cyfnod Ebrill 2022 i Mawrth 2023.

Er: Penderfyniad

Portffolio Cabinet ac Aelod Cabinet: Y Cynghorydd Catrin M.S. Davies, Aelod Cabinet ar gyfer Diwylliant, Hamdden a Gwasanaethau Cwsmeriaid, gyda chyfrifoldeb dros yr Iaith Gymraeg

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn sefydlu fframwaith cyfreithiol i osod dyletswydd ar Gyngor Sir Ceredigion, i gydymffurfio â Safonau yn ymwneud â'r Iaith Gymraeg. Wrth ddarparu ei wasanaethau mae'n ofynnol bod y Cyngor yn hybu a hwyluso cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg, a sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth ddarparu ein gwasanaethau ar draws y Cyngor.

Mae dyletswydd statudol ar Gyngor Sir Ceredigion yn golygu:

- Mae'n ofynnol i'r Cyngor weithredu yn unol â gofynion Safonau'r Gymraeg wrth drefnu ei wasanaethau, ynghyd ag adrodd ar gydymffurfiaeth yn flynyddol.
- At hyn mae Safonau 146/145 yn nodi bod rhaid i'r Cyngor gyhoeddi a gweithredu Strategaeth pum mlynedd sy'n rhoi gwybod sut y bydd y Cyngor yn hybu a hwyluso defnydd y Gymraeg o fewn yr ardal ehangach; gan osod targed o ran cynnal neu gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg.

Mae'r adroddiad hwn yn amlinellu cynnydd mae'r Cyngor wedi ei wneud wrth fynd i'r afael a gofynion gweithredu'r Safonau Iaith ar draws ei wasanaethau, ac yn canolbwyntio ar y cyfnod 1 Ebrill 2022 - 31 Mawrth 2023. Mae 5 Prif Safon gyda chyfanswm o **167** is-safonau wedi'u gosod ar Gyngor Sir Ceredigion. [Mae rhestr lawn y Safonau mae gofyn i Gyngor Sir Ceredigion gydymffurfio â nhw ar gael ar wefan gorfforaethol y Cyngor.]

Mae'r adroddiad yn nodi'r camau gweithredu sydd wedi'u cymryd er mwyn cydymffurfio gyda gofynion y Safonau, ac wedi'i drefnu o dan y 5 prif safon sef:

- **Safonau Darparu Gwasanaethau**
- **Safonau Llunio Polisi**
- **Safonau Gweithredu Mewnol**

- **Safonau Hybu** (y gofyniad i ddatblygu a chyhoeddi Strategaeth 5 mlynedd)
- **Safonau Cadw cofnodion.**

Bydd yr adroddiad hwn yn cael ei graffu gan Gomisiynydd y Gymraeg.

Prif Gyflawniadau

Isod ceir rhestr o'r prif gyflawniadau yn ystod y cyfnod adrodd er mwyn cryfhau cydymffurfiaeth gyda Safonau'r Gymraeg:

- Mae 62% o staff gyda'r gallu i sgwrsio ar lafar yn Gymraeg (sef ALTE Lefel 3,4 a 5), mae hyn yn gyson a phroffiliau blaenorol o sgiliau'r gweithle.
- 65 o aelodau staff wedi cael cyfle i ddysgu Cymraeg drwy gynllun Tiwtor Cymraeg y gweithle.
- 21 aelod o staff wedi dod yn siaradwyr newydd, drwy gwblhau Cwrs Uwch drwy gynllun Tiwtor Cymraeg y gweithle.
- Cyd-weithio gyda'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol er mwyn peilota cwrs preswyl Codi Hyder i Ddefnyddio'r Gymraeg
- Cynnal ymarfer mewnol i hunanasesu perfformiad gwasanaethau'r Cyngor gyferbyn â rhai o ofynion Safonau'r Gymraeg.
- Cyhoeddi ymgyrch, *'sut i gysylltu gyda'r Cyngor dros y ffôn, ar-lein, wyneb yn wyneb, ac yn eich dewis iaith'*.
- Darparu Sesiwn Ymwybyddiaeth Iaith ynghyd â throsolwg o ofynion Safonau'r Gymraeg ar gyfer Cynghorwyr y Cyngor.
- Cyhoeddi *Canllaw Cynnal Cyfarfodydd Dwyieithog a'i rannu'n eang ymysg Cynghorwyr y Cyngor.*
- Sefydlu'r arfer ar gychwyn pob cyfarfod democrataidd y Cyngor bod y Cadeirydd yn gwneud datganiad sy'n annog cyfranogwyr i gyfrannu yn y Gymraeg.
- Yn unol â gofyniad Safon 49, rhannu templed corfforaethol er mwyn sicrhau bod fersiwn Saesneg o unrhyw ddogfen neu ffurflen yn datgan yn glir bod fersiwn Gymraeg o'r ddogfen neu'r ffurflen honno ar gael hefyd.
- Diwygio tudalennau recriwtio ar wefan y Cyngor, er mwyn rhoi gwybod bod y Cyngor yn croesawu derbyn ceisiadau am swyddi yn yr iaith Gymraeg. (Safon137)
- Adolygu proses gwynion corfforaethol y Cyngor er mwyn sicrhau bod y Polisi, y Canllaw a'r Templedi yn croesawu ac yn hwyluso cyflwyno pryderon yn yr iaith Gymraeg.
- Yn unol â gofynion Safon 94, datblygu a chyhoeddi Polisi'r Gymraeg ar Ddyfarnu Grantiau, sy'n cynnwys rhestr wirio.
- Cynllun Gweithredu 'Mwy na Geiriau' mewn lle, er mwyn cynyddu defnydd y Gymraeg wrth ddarparu gwasanaethau'r Sector Gofal.
- Sicrhau bod y Gymraeg yn rhan integredig o Strategaeth Gorfforaethol Cyngor Sir Ceredigion 2022-27
- Adolygu Siarter Cwsmer y Cyngor, sy'n disgrifio lefel y gwasanaeth y gall defnyddwyr ei ddisgwyl wrth gysylltu gyda'r Cyngor, ac mae hyn yn cynnwys darparu'r gwasanaeth yn Gymraeg neu'n Saesneg, yn unol â dewis iaith y defnyddiwr.
- Datblygu a chyhoeddi Adroddiad Cyflawniad Strategaeth Iaith Ceredigion ar gyfer 5-mlynedd 2018-23.

- Cynnal gweithdy rhanddeiliaid ar gyfer paratoi i ddatblygu Strategaeth Iaith am y cyfnod 5 mlynedd nesaf.

Adrodd ar Ddangosyddion Perfformiad

Mae Comisiynydd y Gymraeg yn disgwyl bod y Cyngor yn medru darparu tystiolaeth gyferbyn a'r dangosydd perfformiad, ac fe geir dadansoddiad llawn yn rhan o'r adroddiad.

Casgliad

Cydnabyddir bod y broses o weithredu'r Safonau yn un parhaus, gyda'r nod o sicrhau bod y gofynion yn cael eu prif llifo'n naturiol i waith y Cyngor, a bod gwasanaethau Cymraeg ar gael yn ddiodyn. Mae'r Cyngor wedi ymrwmo i barhau i gyflawni gwelliannau, ac i weithredu er mwyn gwneud yn siŵr ei fod yn cyrraedd gofynion Safonau'r Gymraeg yn llawn.

Mae'r Cyngor yn cydnabod yn rhan o'r adroddiad hwn bod cynnydd wedi'i wneud, ond bod yna welliannau i'w gwneud fel rhan o broses parhaus i sicrhau darpariaeth cyfrwng Cymraeg ein gwasanaethau.

Yn dilyn ystyriaethau gan y Pwyllgor Iaith, fe fydd yr Adroddiad yn cael ei gyflwyno i Cabinet i'w gymeradwyo.

<p>Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:</p>	<p>Oes Asesiad Effaith Integredig wedi ei gwblhau? Os na, esboniwch pam</p> <p>Crynodeb: Hirdymor: Cydweithio: Cynnwys: Atal: Integreiddio:</p>	<p>Ddim yn berthnasol oherwydd adroddiad monitro yw hwn, ac nid polisi, cynllun neu fenter newydd / diwygiedig.</p>
<p>Argymhelliad / Argymhellion:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • I'r Cabinet dderbyn a chymeradwyo'r Adroddiad Monitro Blynnyddol Safonau'r Gymraeg Cyngor Sir Ceredigion 2022-23 • Cymeradwyo cyhoeddi'r adroddiad ar wefan corfforaethol y Cyngor yn unol â'r dyletswydd statudol • Cyflwyno'r adroddiad at sylw Comisiynydd y Gymraeg. 	
<p>Rheswm / Rhesymau dros y penderfyniad:</p>		<p>Dyletswydd Statudol Rheoliadau Safonau'r Gymraeg, yn unol â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011.</p>

Trosolwg a Chraffu:	Cyflwynwyd yr Adroddiad Drafft yn Pwyllgor Iaith Gymraeg y Cyngor.
Fframwaith Polisi:	Rheoliadau Safonau'r Gymraeg yn unol â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011
Amcanion Llesiant Corfforaethol:	Creu Cymunedau Gofalgar ac Iach
Goblygiadau Cyllid a Chaffael:	Nid oes unrhyw oblygiadau cost uniongyrchol i'r adroddiad hwn
Goblygiadau cyfreithiol:	Nid oes unrhyw oblygiadau cyfreithiol uniongyrchol i'r adroddiad hwn
Goblygiadau staffio:	Dim goblygiadau staffio uniongyrchol wrth gyflwyno'r adroddiad hwn
Goblygiadau eiddo / asedau:	Dim
Risg(iau):	Dim
Pwerau Statudol:	Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011
Papurau Cefndir:	Adroddiad Monitro Blynyddol Safonau'r Gymraeg 2022-23
Atodiadau:	Atodiad 1: Sgiliau Iaith Gymraeg y Gweithlu Atodiad 2: Fframwaith ALTE CSC
Swyddog Arweiniol Corfforaethol:	Lowri Edwards, Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Democraidaidd
Swyddog Adrodd:	Carys Lewis Morgan
Dyddiad:	19 Mai 2023

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

**Adroddiad Monitro Blynyddol
Safonau'r Gymraeg**

1af Ebrill 2022 – 31ain Mawrth 2023

Cymraeg

Awdur: Carys Lewis Morgan, Gwasanaethau Democraidd

Dyddiad Cyhoeddi:

Pwyllgor Iaith: 25/05/2023

Cymeradwywyd gan y Cabinet: 06/06/2023

Mae'r adroddiad hwn ar gael yn Gymraeg a Saesneg.
Gallwn ddarparu'r adroddiad hwn mewn fformatau eraill ar gais. Cysylltwch â'r
Swyddog Polisi Iaith fel y nodir isod os gwelwch yn dda:

Carys Lewis Morgan
Swyddog Polisi Iaith Gymraeg / Welsh Language Policy Officer

Cyngor Sir Ceredigion County Council
Neuadd Cyngor Ceredigion
Penmorfa
Aberaeron
SA46 0PA

E bost: cymraeg@ceredigion.gov.uk

DRAFT

Mynegai

Adran 1: Cyd-destun: dyletswydd y Safonau

Adran 2: Camau gweithredu yn ystod y flwyddyn i gryfhau cydymffurfiaeth gyda'r Safonau:

- Safonau Darparu Gwasanaeth
- Safonau Llundio Polisi
- Safonau Gweithredu / Safonau Cadw Cofnodion: yn cynnwys data siliau iaith, hyfforddiant a recriwtio
- Safonau Hybu

Adran 3: Adrodd ar y weithdrefn gwyno corfforaethol

Adran 4: Casgliadau

Atodiad 1: Sgiliau iaith y gweithlu fesul gwasanaeth

Atodiad 2: Fframwaith ALTE Cyngor Sir Ceredigion

ADRAN 1: Cyd-destun

Pwrpas yr Adroddiad

Dyma adroddiad blynyddol Cyngor Sir Ceredigion ar weithredu Safonau'r Gymraeg yn unol â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Mae'n rhoi gwybod sut yr aethom ati i gydymffurfio â gofynion Safonau'r Gymraeg yn ystod y cyfnod adrodd, ynghyd ag adrodd ar ein dyletswyddau i hybu a hwyluso cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg a sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth ddarparu ein gwasanaethau ar draws y Cyngor.

Paratowyd yr Adroddiad yn unol â gofynion Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015, safonau 158, 164 a 170.

Cefndir

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn sefydlu fframwaith gyfreithiol i osod dyletswydd ar Gyngor Sir Ceredigion, ymhlith sefydliadau cyhoeddus eraill, i gydymffurfio â Safonau yn ymwneud â'r iaith Gymraeg. Pwrpas y Safonau yw:

- Rhoi mwy o eglurder i sefydliadau ar eu dyletswyddau am yr iaith Gymraeg
- Rhoi mwy o eglurder i siaradwyr Cymraeg am y gwasanaethau y gallant ddisgwyl eu cael yn Gymraeg
- Sicrhau mwy o gysondeb o wasanaethau Cymraeg a gwella eu hansawdd

Mae 5 Prif Safon gyda chyfanswm o **167** is-safonau wedi'u gosod ar Gyngor Sir Ceredigion drwy Hysbysiad Cydymffurfio, gyda'r dyddiad gweithredu cyntaf 30 Fawrth 2016. Mae rhestr lawn y Safonau mae gofyn i Gyngor Sir Ceredigion gydymffurfio â nhw ar gael ar wefan gorfforaethol y Cyngor. Dilynwch y ddolen isod:

[safonau-iaith-gymraeg-cyngor-sir-ceredigion-hysbysiad-cydymffurfio.pdf](#)

Mae dyletswydd statudol ar Gyngor Sir Ceredigion yn golygu:

- Mae'n ofynnol i'r Cyngor weithredu yn unol â gofynion Safonau'r Gymraeg wrth drefnu ei wasanaethau, ynghyd ag adrodd ar gydymffurfiaeth yn flynyddol.
- At hyn mae Safonau 146/145 yn nodi bod rhaid i'r Cyngor gyhoeddi a gweithredu Strategaeth pum mlynedd sy'n rhoi gwybod sut y bydd y Cyngor yn hybu a hwyluso defnydd y Gymraeg o fewn yr ardal ehangach; gan osod targed o ran cynnal neu gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg.

Y Weinyddiaeth Wleidyddol

Bu'r cyfnod hwn yn gyfnod o newid gweinyddiaeth, yn dilyn etholiadau Llywodraeth Leol ar y 5ed o Fai 2022. Yn dilyn hyn yng Ngheredigion enillodd Plaid Cymru gyda mwyafrif o 20 sedd, Grŵp Annibynnol: 10 sedd; grŵp Democratiaidd Rhyddfrydol 7 sedd ynghyd ag 1 ddim yn cynrychioli unrhyw grŵp. Penodwyd y Cynghorydd Bryan Davies yn Arweinydd y Cyngor, a'r Cynghorydd Catrin M S Davies yn Aelod Cabinet dros y Gymraeg a Diwylliant.

Trefniadau Goruchwyllo Mewnol

Mae'r cyfrifoldeb dros gadw trosolwg strategol ar faterion sy'n ymwneud â'r iaith Gymraeg gyda'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol, Gwasanaethau Democratiaidd. Y Swyddog Polisi iaith Gymraeg sydd â chyfrifoldeb dros y gwaith o ymdrin yn weithredol â materion y Gymraeg o ddydd i ddydd o fewn y Cyngor. Caiff unrhyw benderfyniadau Polisi eu craffu gan y Grŵp Arweiniol, sy'n cynnwys y Prif Weithredwr, y ddau Gyfarwyddwr Strategol ynghyd â'r deuddeg Swyddog Arweiniol Corfforaethol.

Caiff Adroddiad Monitro Safonau'r Gymraeg ei graffu gan Aelodau'r Pwyllgor Iaith, a fydd yn argymhell cynigion i Gabinet y Cyngor. Mae'r Pwyllgor Iaith, yn cynnwys cynghorwyr trawsbleidiol ac yn cael ei gadeirio gan Aelod Cabinet dros y Gymraeg a Diwylliant. Mae'r Pwyllgor Iaith yn darparu cyfeiriad gwleidyddol ar gyfer hybu a hwyluso'r iaith Gymraeg yng Ngheredigion, ac i gefnogi ei ymdrechion i wella defnydd o'r Gymraeg drwy'r sefydliad.

Bydd yr adroddiad yn cael ei gymeradwyo'n derfynol gan Bwyllgor Cabinet y Cyngor, ac yna'n cael ei gyhoeddi ar wefan gorfforaethol y Cyngor.

Mae'n ofynnol cyhoeddi dogfen sy'n esbonio sut bydd y Cyngor yn cydymffurfio gyda gofynion Safonau'r Gymraeg, gellir darllen mwy am drefniadau'r Cyngor i gwrdd â gofynion y Safonau ar y wefan gorfforaethol, drwy'r ddolen isod:

[cydymffurfio-a-safonau-iaith-ceredigion.pdf](#)

Dulliau Cyngor Sir o Weithredu

Cytunwyd ar Strategaeth Gweithio Hybrid a Pholisi Hybrid Dros Dro ym mis Gorffennaf 2022, a fyddai'n cael eu treialu am 12 mis. Mae'r strategaeth yn cyflwyno'r weledigaeth a'r dulliau cysylltiedig a roddir ar waith i sicrhau bod gan Gyngor Sir Ceredigion weithlu sydd â'r sgiliau a'r gallu i weithio mewn ffordd sy'n addas at ddyfodol ein sefydliad, gan alluogi gweithwyr i weithio'n effeithiol, yn gynhyrchiol a diogel o'r swyddfa neu o'r cartref. Yn ystod y cyfnod adrodd mae rhan fwyaf o'r staff yn parhau i weithio o gartref; mewn arolwg barn roedd 75% o'r staff wedi nodi eu bod yn fwy cynhyrchiol wrth weithio gartref nag yn y gweithle, gyda 80% wedi nodi bod parhau i weithio o bell yn gwella cydbwysedd rhwng bywyd a gwaith. Fodd bynnag roedd 43% wedi nodi y byddant yn dymuno gweithio yn y swyddfa o leiaf unwaith neu dwywaith yr wythnos, am resymau medru cydweithio gydag eraill a chynnal cysylltiad cymdeithasol. Mae gan y rhan helaeth o staff y dewis pun ai i weithio o adre neu yn y swyddfa yn ôl ei dymuniad.

Mae'n rhaid cydnabod bod gweithio o bell wedi cynnig cyfleoedd newydd i staff, ond o bosib mae'n cael effaith llai cadarnhaol ar y defnydd o'r Gymraeg. Mae'n llawer mwy anodd monitro defnydd y Gymraeg pan bod pawb yn gweithio o gartref. Mewn sefyllfa swyddfa roedd defnydd y Gymraeg yn organig, gyda chydweithwyr yn medru annog ei gilydd. Roedd y Gymraeg i'w chlywed drwy gyswllt ffurfiol ond hefyd drwy gyswllt anffurfiol er enghraifft ar y coridor, dros baned, dros y llungopiwr neu yn y ffreutur. Mae'n bosib iawn y bydd rhai swyddogion ddim yn clywed y Gymraeg, a gall hyn effeithio ar eu hyder i ddefnyddio'r Gymraeg gyda defnyddwyr gwasanaeth. Fel ymateb i'r sefyllfa mae'r Cyngor wedi bod yn trafod gyda'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol, er mwyn trefnu cyrsiau codi hyder; bydd y cwrs preswyl cyntaf yn cael ei gynnal yn Nant Gwrtheyrn ym mis Gorffennaf; yn dilyn y cwrs bydd gweithgareddau penodol yn cael eu trefnu ar gyfer y cyfranogwyr nôl yn y gweithle i annog eu defnydd o'r Gymraeg.

Cyhoeddi'r Adroddiad

Mae'n ofynnol bod yr Adroddiad Blynyddol hwn yn cael ei gyhoeddi ar ein gwefan gorfforaethol erbyn 30 Mehefin.

Mae'r Adroddiad yn adrodd ar arfer da, ynghyd â nodi sut mae'r Cyngor wedi cydymffurfio a'r dosbarth o Safonau fel a ganlyn:

- Safonau Darparu Gwasanaethau
- Safonau Llundio Polisi
- Safonau Gweithredu Mewnol
- Safonau Hybu

Mae'r adroddiad hefyd yn cyflwyno data ar y dangosyddion perfformiad gofynnol, sef y Safonau Cadw Cofnodion, hynny yw:

Safon 151	Sgiliau Iaith Staff :	Nifer y staff sydd â sgiliau yn y Gymraeg, fesul lefel ALTE, yn ystod y flwyddyn dan sylw
154	Recriwtio i Swyddi Gwag	Nifer y swyddi a hysbysebwyd yn ystod y flwyddyn sy'n gofyn am sgiliau iaith Gymraeg, ac a gategoreiddiwyd gyda lefelau ALTE
152	Hyfforddiant Dysgu neu Wella Sgiliau Iaith:	Nifer yr aelodau staff a fynychodd gyrsiau hyfforddi naill ai i ddysgu neu wella eu sgiliau iaith Gymraeg
152	Darpariaeth Hyfforddiant Cyfrwng Cymraeg	Nifer y staff a fynychodd gyrsiau hyfforddiant a gynigiwyd gan y Cyngor yn Gymraeg yn ystod y flwyddyn.
170	Cwynion gan Aelodau'r Cyhoedd:	Nifer y cwynion a dderbyniwyd sy'n Gysylltiedig â'r iaith Gymraeg

ADRAN 2: Sicrhau Cydymffurfiaeth Safonau'r Gymraeg

Camau gweithredu yn ystod y flwyddyn i gryfhau cydymffurfiaeth gyda'r Safonau:

Casglwyd y wybodaeth sy'n cael ei chynnwys yn yr adroddiad hwn o ganlyniad i'r monitro parhaus y mae'r Cyngor yn ei gynnal ar ei Wasanaethau.

Isod ceir rhestr o'r prif gyflawniadau yn ystod y cyfnod adrodd er mwyn cryfhau cydymffurfiaeth:

Prif Gyflawniadau:

- Mae 62% o staff gyda'r gallu i sgwrsio ar lafar yn Gymraeg (sef ALTE Lefel 3,4 a 5), mae hyn yn gyson a phroffiliau blaenorol o sgiliau'r gweithle.
- 65 o aelodau staff wedi cael cyfle i ddysgu Cymraeg drwy gynllun Tiwtor Cymraeg y gweithle.
- 21 aelod o staff wedi dod yn siaradwyr newydd, drwy gwblhau Cwrs Uwch drwy gynllun Tiwtor Cymraeg y gweithle.
- Cyd-weithio gyda'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol er mwyn peilota cwrs preswyl Codi Hyder i Ddefnyddio'r Gymraeg
- Cynnal ymarfer mewnol i hunanasesu perfformiad gwasanaethau'r Cyngor gyferbyn â gofynion Safonau'r Gymraeg.
- Cyhoeddi ymgyrch, '*sut i gysylltu gyda'r Cyngor dros y ffôn, ar-lein, wyneb yn wyneb, ac yn eich dewis iaith*'.
- Darparu Sesiwn Ymwybyddiaeth Iaith ynghyd â throsolwg o ofynion Safonau'r Gymraeg ar gyfer Cynghorwyr y Cyngor.
- Cyhoeddi *Canllaw Cynnal Cyfarfodydd Dwyieithog a'i rannu'n eang ymysg Cynghorwyr y Cyngor.*
- Sefydlu'r arfer ar gychwyn pob cyfarfod democrataidd y Cyngor bod y Cadeirydd yn gwneud datganiad sy'n annog cyfranogwyr i gyfrannu yn y Gymraeg.
- Yn unol â gofyniad Safon 49, rhannu templed corfforaethol er mwyn sicrhau bod fersiwn Saesneg o unrhyw ddogfen neu ffurflen yn datgan yn glir bod fersiwn Gymraeg o'r ddogfen neu'r ffurflen honno ar gael hefyd.
- Diwygio tudalennau recriwtio ar wefan y Cyngor, er mwyn rhoi gwybod bod y Cyngor yn croesawu derbyn ceisiadau am swyddi yn yr iaith Gymraeg. (Safon 137)
- Adolygu proses gwynion corfforaethol y Cyngor er mwyn sicrhau bod y Polisi, y Canllaw a'r Templedi yn croesawu ac yn hwyluso cyflwyno pryderon yn yr iaith Gymraeg.
- Yn unol â gofynion Safon 94, datblygu a chyhoeddi Polisi'r Gymraeg ar Ddyfarnu Grantiau, sy'n cynnwys rhestr wirio.
- Cynllun Gweithredu 'Mwy na Geiriau' mewn lle, er mwyn cynyddu defnydd y Gymraeg wrth ddarparu gwasanaethau y Sector Gofal.
- Sicrhau bod y Gymraeg yn rhan integredig o Strategaeth Gorfforaethol Cyngor Sir Ceredigion 2022-27
- Adolygu Siarter Cwsmer y Cyngor, sy'n disgrifio lefel y gwasanaeth y gall defnyddwyr ei ddisgwyl wrth gysylltu gyda'r Cyngor, ac mae hyn yn cynnwys darparu'r gwasanaeth yn Gymraeg neu'n Saesneg, yn unol â dewis iaith y defnyddiwr.
- Datblygu a chyhoeddi Adroddiad Cyflawniad Strategaeth Iaith Ceredigion 2018-23.
- Cynnal gweithdy rhanddeiliaid ar gyfer paratoi i ddatblygu Strategaeth Iaith am y cyfnod 5 mlynedd nesaf.

Cydymffurfio â Safonau Cyflenwi Gwasanaethau (Safonau 1-87)

Mae'r set o safonau Cyflenwi Gwasanaethau yn nodi sut mae'n ofynnol i'r Cyngor ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol sefyllfaoedd, fel bod modd i siaradwyr Cymraeg gael mynediad di-rwystr at wasanaethau Cymraeg.; er enghraifft wrth anfon gohebiaeth a chyhoeddiadau, delio a galwadau ffôn, darparu gwasanaethau ar-lein neu wyneb yn wyneb.

Er mwyn cryfhau cydymffurfiaeth gyda'r dosbarth o Safonau yn ymwneud â **chyflenwi gwasanaethau**, mae'r Cyngor wedi cymryd y camau gweithredu canlynol yn ystod y flwyddyn:

Rheoli Perfformiad

Yn Adroddiad Sicrwydd 'Y Gymraeg fel ffordd o weithio' 2021-22 mae Comisiynydd y Gymraeg yn gosod disgwyliad ar y Cyngor i hunan-reoleiddio ei berfformiad yn erbyn gofyniad Safonau'r Gymraeg. Unwaith yn rhagor, yn dilyn cydsyniad gan y Grŵp Arweiniol, fe wnaethom gynnal adolygiad ynghylch detholiad o Safonau sy'n ymwneud â darparu gwasanaeth, yn ogystal â rhai o'r Safonau Gweithredu sy'n ymwneud â gweinyddiaeth fewnol. Gofynnwyd i'r 12 Swyddog Arweiniol Corfforaethol sgorio eu gwasanaeth gyferbyn ag agweddau o'r Safonau laith, er mwyn ceisio mesur cydymffurfiaeth gyfredol. Rhestrir y 12 gwasanaeth isod.

Ysgolion a Diwylliant	Cyfreithiol a Llywodraethu	Cyllid a Chaffael	Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd
Economi ac Adfywio	Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	Porth Cynnal Gwasanaethau Arbeingol Gydol Oes	Porth Gofal Ymyrraeth wedi'i thargedu
Porth Cymorth Cynnar	Pobl a Threfniadaeth	Cyswllt Cwsmeriaid	Gwasanaethau Democrataidd

Mae'r hunan asesiad hwn yn anelu at geisio codi ymwybyddiaeth y deuddeg prif wasanaeth ynghylch ymrwymadau'r Cyngor o ran Safonau'r Gymraeg. Mae'r asesuadau hefyd yn cynorthwyo'r gwasanaethau i adnabod bylchau, i ddatblygu rhaglen ymyraethau, yn ogystal â pharatoi er mwyn gallu ymateb yn effeithiol i'r galw am hunanasesiad corfforaethol gan Gomisiynydd y Gymraeg.

Gofynnwyd i Swyddogion Arweiniol roi sgôr gyferbyn a'u lefel o gydymffurfiaeth fel a ganlyn:

Llai na 25%	25 – 50%	50 – 90%	90%+
-------------	----------	----------	------

Yn gyffredinol, cofnodwyd lefelau uchel o sicrwydd, bron yn ddiethriad aseswyd perfformiad i fod naill ai ar lefel tri, sef cydymffurfiaeth rhwng 50%- 90% neu lefel pedwar (sef y lefel uchaf) 90%+ sgôr cydymffurfiaeth. Y prif reswm am hyn yw hyder Swyddogion Arweiniol Corfforaethol bod gwasanaethau wedi'u cynllunio mewn ffordd sy'n golygu bod siaradwyr Cymraeg ar gael i ddarparu gwasanaeth yn Gymraeg yn ôl y galw.

Dim ond 1 gwasanaeth oedd yn pryderu ynghylch niferoedd siaradwyr Cymraeg a oedd ar gael i ddarparu'r gwasanaeth hwnnw yn y Gymraeg, sef Porth Gofal. Mae'r Cyngor wedi tynnu sylw at y ffaith ei bod hi'n anodd recriwtio ym maes Gofal Cymdeithasol, lle mae prinder Swyddogion sydd wedi'u cymhwysu'n broffesiynol, hyn heb sôn am eu gallu yn y Gymraeg. Mae'r Cyngor wedi mynd ati yn rhagweithiol i geisio gau'r bwlch hwn, drwy gynnig rhaglen hyfforddiant gofal cymdeithasol yn fewnol, drwy bartneriaeth gyda'r Brifysgol Agored. Mae'r cwrs gradd Gwaith Cymdeithasol gyda'r Brifysgol Agored yn cymryd 3 blynedd i'w chwblhau; ar hyn o bryd mae gennym yr hyfforddeion canlynol yn astudio ar gyfer y cymhwyster:

Nifer Hyfforddeion	yr	Lefel	Siarad Cymraeg	Cymhwysio erbyn
5		1	1	Hydref 2025
4		2	2	Hyd 2024
3		3	2	Hyd 2023

At hyn mae'r Cyngor hefyd yn darparu cyfle i Swyddogion gyflawni Tystysgrif mewn Ymarfer Gwaith Cymdeithasol, mae'r cwrs hwn yn cwmpasu'r ddau fodiwl cyntaf y cwrs gradd Gwaith Cymdeithasol. Yn bur gyson, unwaith y bydd Swyddogion wedi cwblhau'r cwrs hwn, maent yn symud ymlaen i wneud y cwrs Gradd Gwaith Cymdeithasol, naill ai fel un o'n Hyfforddeion neu fel Myfyriwr Annibynnol. Eleni rydym yn cynnig 4 lle ar y cwrs Tystysgrif, a'r nod yw sicrhau bod o leiaf 2 ohonynt yn medru'r Gymraeg.

Yn rhan o'r ymarfer hunanasesiad Safonau'r Gymraeg, roedd cyfle i Swyddogion Arweiniol Corfforaethol rhannu esiamplau o arfer dda, gyda sawl gwasanaeth yn mynd ati'n rhagweithiol i reoli eu perfformiad eu hunain, nodir rhai o'r esiamplau hyn isod:

- Agorir holl gyfarfodydd y Tîm yn Gymraeg gydag eitem ar yr agenda safonol i atgoffa'r staff o'r Safonau Cymraeg.
- Diwylliant dwyieithog yng nghyfarfodydd mewnol y Gwasanaeth lle mae'r staff i gyd yn gyfforddus yn siarad yn eu dewis iaith
- Mae'r defnydd o'r iaith o fewn y gwasanaeth yn organig ac yn naturiol - iaith ddiodyn ar gyfer y rhai sy'n ei defnyddio
- Cymorth a chyfleoedd a ddarperir o fewn y gwasanaeth i ddatblygu gallu, hyder a defnydd o'r iaith yn rhan o'r amgylchedd bob dydd
- Mae Tiwtor Cymraeg Gwaith wedi creu sesiynau hyfforddi pwrpasol ar gyfer staff rheng flaen ym maes gofal cymdeithasol ynghylch geirfa bwrpasol a ddefnyddir o fewn y sector, mae hyn hefyd wedi'i ddarparu i awdurdodau cyfagos
- Mae gwersi Cymraeg pwrpasol wedi darparu hyder i ddysgwyr Cymraeg o fewn Gwasanaeth Clic i ddelio â galwadau ac ymholiadau yn y Gymraeg
- Datblygu brandiau/prosiectau sydd â'r Gymraeg yn greiddiol iddo, gyda slogan neu 'strapline' pwrpasol, wedi'u teilwra yn hytrach na chyfieithiadau llythrennol
- Mae gwasanaethau gofal cymdeithasol Ceredigion yn hynod ragweithiol wrth gynnig y gwasanaeth yn Gymraeg. Mae hyn yn nodedig am y defnyddwyr gwasanaeth sy'n dioddef dementia ac sy'n dychwelyd i iaith eu plentyndod, mae pwysigrwydd ar yr angen iddynt gadw eu gafaél ar eu hiaith gyfarwydd â'u traddodiadau diwylliannol.

- Cymorth trwy ddarpariaeth Cytundebau Lefel Gwasanaeth (CLG) gyda 6 sefydliad ieuencid gwirfoddol; mae'r CLG yn cynnwys targedau a chymorth i'r sefydliadau gyrraedd safonau a chynnig cyfleoedd yn y Gymraeg i blant a phobl ifanc.
- Mae gennym dau lysgennad Cymraeg yn Hyfforddiant Ceredigion Training (HCT); un mewn gwaith plymio ac un mewn gwaith coed). Y nod yw hybu fwy o ddysgwyr i fynd ati i ddysgu Cymraeg a'i ddefnyddio yn eu lleoliadau gwaith.
- Mae pob datganiad i'r Wasg yn ddwyieithog a pob neges ar y cyfryngau cymdeithasol yn cael eu cyhoeddi yn Gymraeg ac yn Saesneg
- Rydym yn ymdrechu i gynyddu nifer y gofawyr maeth cyfrwng Cymraeg wedi'u cymeradwyo yng Ngheredigion i sicrhau bod modd i blant barhau i gael gofal mewn teulu Cymraeg.
- Mae cynllun Arfor, a ariennir trwy Lywodraeth Cymru wedi galluogi ffocws penodol ar ddatblygiad y Gymraeg sy'n gysylltiedig â thwf Economaidd, felly mae'r ddealltwriaeth o'r berthynas rhwng datblygiad Economaidd ac iaith yn tyfu.

Ymrwymiad Cyngor Sir Ceredigion i ddarparu gwasanaethau yn Gymraeg i'r cyhoedd yn unol â gofynion Safonau Gweithredu

Yn unol â'i ymrwymiad i gydymffurfio gyda Safonau'r Gymraeg, mae'r Cyngor wedi cyhoeddi Datganiad Polisi, sydd ar gael ar wefan gorfforaethol y Cyngor, er mwyn rhoi gwybod i'r cyhoedd bod modd defnyddio'r Gymraeg wrth gysylltu gyda'r Cyngor; trwy'r post, gwasanaethau wyneb yn wyneb, dros y ffôn neu ar lein.

Mae'r Datganiad Polisi hwnnw yn nodi:

Mae Cyngor Sir Ceredigion wedi ymrwymo i gefnogi'r iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymraeg, gan sicrhau bod ei wasanaethau a'i weithgareddau yn hyrwyddo ac yn hybu defnydd o'r Gymraeg ledled y Sir.

[Y Gweithle Dwyieithog: \(ceredigion.gov.uk\)](http://ceredigion.gov.uk)

At hyn, yn ystod y misoedd diwethaf mae'r Cyngor wedi diwygio ei **Siarter Cwsmer**, ac wedi cyhoeddi'r ddogfen ar y wefan gorfforaethol. Mae'r siarter hwnnw yn egluro bod y Cyngor yn darparu ystod eang o wasanaethau ac yn ceisio gwneud hynny mewn ffordd sy'n addas i anghenion y defnyddiwr ac mewn ffordd gyfleus a chwrtais. Mae'r Siarter Cwsmer yn disgrifio lefel y gwasanaeth y gall defnyddwyr ei ddisgwyl wrth gysylltu gyda'r Cyngor, ac mae hyn yn cynnwys darparu'r gwasanaeth yn Gymraeg neu'n Saesneg, yn unol â dewis iaith y defnyddiwr.

[Cyngor Sir Ceredigion Siarter Y - Cyngor Sir Ceredigion](#)

Safonau sy'n ymwneud ag Ateb y Ffôn a Gohebu (Safonau 1 - 22)

Mae Gwasanaeth Gofal Cwsmer Clic Ceredigion yn gweithredu fel un pwynt mynediad i wasanaethau'r Cyngor, naill ai dros y ffôn neu'n ddigidol; ac fe gaiff defnyddwyr gwasanaeth y dewis i gysylltu gyda'r Cyngor yn y Gymraeg neu'r Saesneg. Mae'r dewis iaith yn cael ei gofnodi ar y system ganolog; a phan mae angen trosglwyddo at swyddog arall, mae'r dewis iaith yn cael ei amlygu, fel bod Swyddogion yn ateb yn iaith yr ymholiad gwreiddiol. Mae nodyn atgoffa ar bob tudalen ymholiad ar y CRM yn atgoffa Swyddogion bod angen parchu dewis iaith fel a ganlyn:

“Cofiwch ateb i'r ymholiad yma yn yr iaith cofnodwyd uchod / Remember to respond to the enquiry in the language recorded above “

Mae Clic Ceredigion yn delio gyda holl ymholiadau cychwynnol ar draws ystod gwasanaethau'r Cyngor. At hyn, mae modd gwneud ymholiad neu leisio pryder drwy Wasanaeth Clic Ceredigion gan ddefnyddio ffurflen ar-lein. Mae'r ffurflen ar-lein wedi ei addasu er mwyn rhoi'r cyfle i ddefnyddwyr gwasanaeth roi gwybod ym mha iaith y byddent yn dymuno derbyn eu gwasanaethau drwy'r Cyngor; gweler isod.

Opsiynau iaith (dewisol)

Beth yw eich prif iaith?

Dewiswch

Ym mha iaith y hoffwch chi dderbyn y ganlynol:

Gohebiaeth Electronig	☐ Cymraeg	☐ Saesneg	☐ Dwyieithog
Gohebiaeth Bapur	☐ Cymraeg	☐ Saesneg	☐ Dwyieithog
Darparu Gwasanaethau	☐ Cymraeg	☐ Saesneg	☐ Dwyieithog
Ar Lafar	☐ Cymraeg	☐ Saesneg	☐ Dwyieithog

Mae 19 aelod o staff yn rhan o dîm Clic Ceredigion, sy'n cynnwys 2 oruchwylydd. Mae 100% o'r Tîm yn medru'r Gymraeg (lefel ALTE 3, 4 neu 5); gydag 1 aelod o'r Tîm yn mynychu gwersi Cymraeg yn wythnosol. Mae pob aelod o staff newydd yn derbyn gwybodaeth ynghylch Safonau'r Gymraeg fel rhan o'r broses ymsefydlu.

Mae Gwasanaeth Clic yn cofnodi nifer y galwadau i'r ganolfan gyswllt. Mae'r galwadau yn Gymraeg yn gyson ac yn dueddol o fod tua 16% o'r holl alwadau, mae hyn 1% yn fwy o gymharu â'r nifer o'r galwadau a dderbyniwyd yn y flwyddyn flaenorol. Mae'r cynnydd o bosib oherwydd bod Clic erbyn hyn yn cymryd galwadau ffôn ar ran y Gwasanaethau Cymdeithasol.

Gweler y tabl isod sy'n crynhoi'r galwadau at Wasanaeth Clic, yn ystod y flwyddyn adrodd.

	Nifer Saesneg	Nifer Cymraeg	Cyfanswm Y Mis	% galwadau Cymraeg
Ebr-22	9134	1578	10712	14.7%
Mai-22	10050	1608	11658	14%
Meh-22	9620	1973	11593	17%
Gorf-22	10340	1993	12333	16%
Awst-22	9438	1889	11327	17%
Medi-22	9997	1985	11982	17%
Hyd-22	9756	2032	11788	17%
Tach-22	9122	1746	10868	16%
Rhag-22	6267	1383	7650	18%
Ion-23	9466	1820	11286	16%
Chwef-23	7503	1387	8890	16%
Maw-23	9245	1576	10821	15%
Cyfanswm	109938	20970	130908	16%
Cyfanswm Cyfunol	130908			

Mae'r gwasanaeth wedi dechrau casglu nifer o ymholiadau a dderbynnir drwy ffurfiau eraill hefyd, fel a ganlyn:

Nifer o Ymholiadau ar y CRM - Ebrill 22 – Mawrth 23

laith	E-bost	Wyneb wrth Wyneb*	Fy Nghyfri	Cyfrynagau Cymdeithasol	Ffôn	Wê	Post
Cymraeg	98	323	3	5	5591	631	15
Saesneg	15588	1564	5	61	50616	31153	648
Dwyieithog	0	0	433	0	0	0	0
Cyfanswm	15686	1887	441	66	56207	31784	663

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i godi ymwybyddiaeth am y gwasanaethau Cymraeg sydd ar gael ar gyfer dinasyddion Ceredigion; ac yn awyddus iawn i annog ein trigolion i ddefnyddio'r gwasanaethau Cymraeg hynny sydd ar gael iddynt. Gweler adran 'codi ymwybyddiaeth am y gwasanaethau Cymraeg'. Fel rhan o'r broses cyflwyno'r Gwasanaeth Clic, rydym wedi addasu ein Neges Croeso dros y ffôn, a hynny er mwyn annog cwsmeriaid i ddewis y gwasanaeth Cymraeg.

*Diolch am alw Cyngor Sir Ceredigion/ Thank you for calling Ceredigion County Council.
Mae croeso ichi ddefnyddio'r Gymraeg wrth gysylltu gyda'r Cyngor / You are welcome to use Welsh when contacting the Council.
Am barhau yn Gymraeg gwasgwch 1: To proceed in English press 2*

Er mwyn sicrhau gweithrediad y Safonau ar draws ystod gwasanaethau'r Cyngor, rydym yn rhoi gwybod i Swyddogion am ofynion gweithredu'r Safonau drwy nifer o ffyrdd; y broses ymsefydlu, rhaglen e-ddysgu, tudalennau 'laith ar Waith' ar y fewnwyd, diweddariadau drwy fwletin Newyddion Tîm Ceredigion; ynghyd â sicrhau bod pob un yn ymwybodol o'r canllaw: 'Canllaw Safonau'r Gymraeg: Yr hyn sydd angen imi ei wneud.'

Safonau'n Ymwneud â chyfarfodydd (Safonau 24-38)

Yn dilyn sgîl effaith y pandemig, mae'r Cyngor wedi mynd ati i fuddsoddi mewn offer technegol ar gyfer sicrhau bod modd cynnal holl gyfarfodydd democrataidd y Cyngor yn y dull 'hybrid'; gan gadw'r egwyddorion o fod yn agored ac yn atebol i'r cyhoedd.

Mae pob cyfarfod democrataidd y Cyngor yn cael eu cynnal yn ddwyieithog gyda darpariaeth cyfieithu ar y pryd ar gyfer rheiny nad ydynt yn medru'r Gymraeg. Er mwyn hwyluso'r dull 'hybrid' mae'r Cyngor yn defnyddio plattfform 'zoom', ac fe ddarlledir cyfarfodydd y Cabinet a'r Cyngor Llawn yn Gymraeg drwy Facebook; gyda'r gwasanaeth cyfieithu ar y pryd yn lleisio'r ffrwd Saesneg ar Facebook.

Yn ystod y cyfnod adrodd hwn, buodd yn gyfnod o newid gweinyddiaeth, yn dilyn etholiadau Llywodraeth Leol ar y 5ed o Fai 2022. Yn y weinyddiaeth newydd hwn, mae mwyafrif helaeth o'r Cynghorwyr yn medru'r Gymraeg. Fodd bynnag, yn sgîl yr etholiad, bu tipyn o newid o ran Cynghorwyr, ac felly aed ati i gynnig sesiwn Ymwybyddiaeth laith ynghyd â throsolwg o ofynion Safonau'r Gymraeg yn gynnar ym mis Mehefin. At hyn cyhoeddwyd 'Canllaw Defnyddio'r Gymraeg mewn Cyfarfodydd', sy'n cefnogi'r egwyddor sylfaenol y dylid cynnal cyfarfodydd yn Gymraeg, gyda chyfleusterau cyfieithu i alluogi'r di-gymraeg i gymryd rhan llawn. Er mwyn hwyluso defnydd y Gymraeg ymhellach, mae'r canllaw yn cynnwys geirfa bwrpasol i'w defnyddio mewn cyfarfodydd.

Er mwyn annog cyfranogwyr i wneud defnydd pellach o'r Gymraeg mewn cyfarfodydd, lluniwyd sgript pwrpasol; ac oddi ar Mehefin 2022, ar gychwyn pob cyfarfod democrataidd y Cyngor mae'r Cadeirydd yn gwneud datganiad yn annog pobl i gyfrannu yn y Gymraeg; fel a ganlyn:

Croeso i [teitl y cyfarfod xxxxx]. Welcome

Mae croeso i chi ddefnyddio Cymraeg neu Saesneg yn y cyfarfod. Bydd y gwasanaeth cyfieithu ar y pryd, yn cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg. Mae modd felly, ymateb yn Gymraeg i sylwadau a chwestiynau a gaiff eu gwneud yn Saesneg, yn ogystal ag i'r rhai a wneir yn Gymraeg.

O'r 14 Cyfarfod Democrataidd sefydlog mae:

- 11 Cyfarfod yn cael eu Cadeirio yn Gymraeg
- 2 Cyfarfod lle mae'r Cadeirydd yn croesawu'n Gymraeg, ac yna'n Cadeirio'n ddwy-ieithog: Mae cyfranogwyr yn cyfrannu yn Gymraeg, gan fod y gwasanaeth cyfieithu (o'r Gymraeg i'r Saesneg) ar gael.
- 1 Cyfarfod sy'n cael ei Gadeirio yn Saesneg, a hynny gan Aelod Lleyg: Mae cyfranogwyr yn medru cyfrannu yn Gymraeg, gan fod y gwasanaeth cyfieithu (o'r Gymraeg i'r Saesneg) ar gael.

At hyn darperir y gwasanaeth cyfieithu mewn digwyddiadau a chyfarfodydd cyhoeddus, yn cynnwys cyfarfodydd llesiant, ac ambell gyfarfod mewnol y Cyngor (er enghraifft cyfarfodydd disgyblu, cyfarfodydd bwrdd perfformiad, mewn cyfweiliadau ac mewn sesiynau hyfforddi). Rhwng Mawrth 2002 ac Ebrill 2023 mae 287 o bwyllgorau a/neu gyfarfodydd wedi eu cefnogi gan y tîm cyfieithu.

Y Gwasanaeth Cyfieithu

	2022-23
Cyfarfodydd Gwasanaethau Democrataidd y cyfieithwyd ynddynt	217
Cyfarfodydd Llesiant y cyfieithwyd ynddynt	15
Cyfarfodydd Arall y cyfieithwyd ynddynt	55
CYFANSWM y cyfarfodydd y cyfieithwyd ynddynt	287

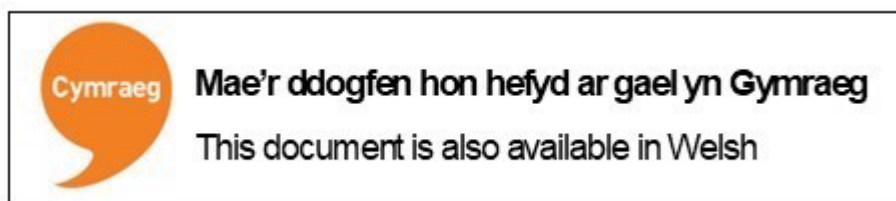
Ar hyn o bryd mae'r Cyngor yn cyflogi 7 aelod o staff o fewn y Gwasanaeth Cyfieithu. 5 llawn amser, 1 yn gweithio 3 diwrnod yr wythnos ac 1 yn gweithio 1 diwrnod yr wythnos. O'r rhain mae 4 amser llawn hefyd yn cyfieithu ar y pryd, 1 sy'n gweithio 3 diwrnod yr wythnos yn cyfieithu ar y pryd, ac mae 1 sy'n gweithio 1 diwrnod yr wythnos yn cyfieithu ar y pryd.

Datganiadau ar ddogfennau a ffurflenni (Safonau 49, 50A)

Yn dilyn cyfarfod blynyddol monitro cydymffurfiaeth Comisiynydd y Gymraeg, cytunwyd y dylai'r Cyngor gymryd camau pellach i gydymffurfio gyda Safon 49 a 50A. Mae'r Safon hwn yn nodi bod angen rhoi gwybod bod dogfennau ar gael yn yr iaith Gymraeg yn ogystal ag yn yr iaith Saesneg:

49	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg o ddogfen ar wahân, rhaid ichi sicrhau bod y fersiwn Saesneg yn datgan yn glir bod y ddogfen hefyd ar gael yn Gymraeg.
50A	Cyflenwi Gwasanaethau	Os byddwch yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg o ffurflen ar wahân, rhaid ichi sicrhau bod y fersiwn Saesneg yn datgan yn glir bod y ffurflen hefyd ar gael yn Gymraeg.

Felly aed ati i greu templedi i'w cynnwys ar ddogfennau a ffurflenni fersiwn Saesneg, er mwyn rhoi gwybod bod fersiwn Cymraeg ar gael.

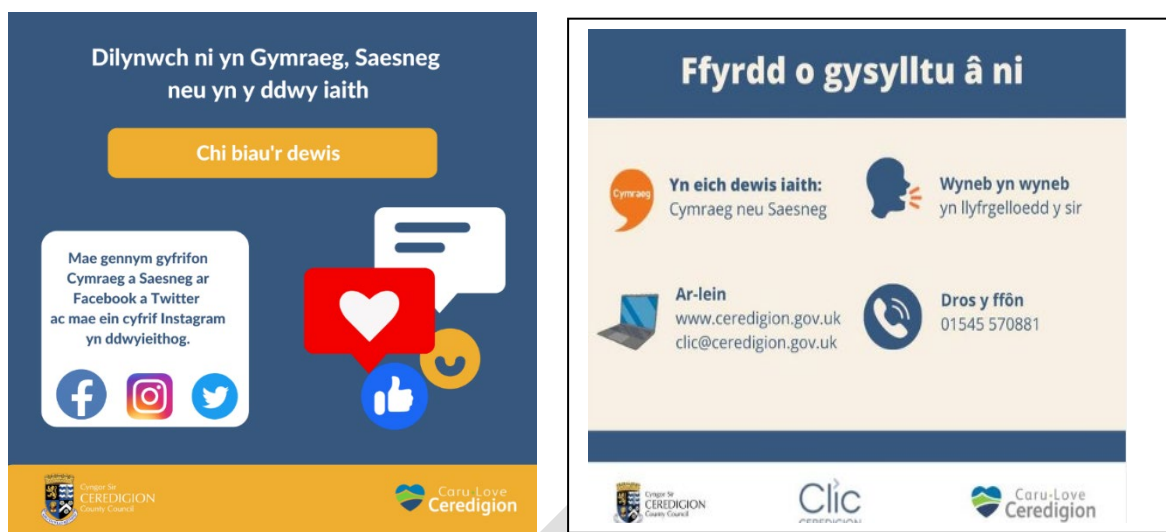

Mae'r templedi wedi'u rhannu drwy Newyddion Tîm Ceredigion, a byddant ar gael ar y fewnwyd i Swyddogion gael gafael arnynt yn rhwydd. Bydd canllawiau atgoffa yn cael eu rhannu yn rheolaidd, er mwyn sicrhau bod Swyddogion yn cydymffurfio gyda'r gofyniad yn llawn.

Safonau ynghylch Codi Ymwybyddiaeth am y Gwasanaethau Cymraeg Sydd ar Gael (Safon 81)

- Mae gwybodaeth am holl wasanaethau'r Cyngor ar wefan y Cyngor yn ddwyieithog.
- Ceir dogfen ar y wefan yn nodi'r Safonau y mae'n ofynnol i'r Cyngor gydymffurfio â hwy.
- Mae dogfen Datganiad Polisi Y Cyngor hefyd ar gael i'w lawr lwytho ar wefan y Cyngor, sy'n nodi ymrwymiad y Cyngor i gefnogi'r iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymraeg, gan sicrhau bod ei wasanaethau a'i weithgareddau yn hyrwyddo ac yn hybu defnydd o'r Gymraeg ledled y Sir. [Y Gweithle Dwyieithog: \(ceredigion.gov.uk\)](http://ceredigion.gov.uk)

- Mae'r Cyngor yn gwneud defnydd helaeth o'r Cyfryngau Cymdeithasol, ac yn cynnal ymgyrchoedd rheolaidd i roi gwybod bod cyfrifon Cymraeg a Saesneg ar gael; gweler isod:

Nifer dilynwyr ar gyfrifon Cyngor Sir Ceredigion:

Cyfrifon	Chwefror 2022	Chwefror 2023	Cynnydd
Facebook Cymraeg	1,639	2,491	+ 852
Facebook Saesneg	14,610	15,765	+ 1,155
Twitter Cymraeg	2,537	2,632	+ 95
Twitter Saesneg	8,469	8,686	+ 217
Instagram Caru Ceredigion (safle ddwyieithog)	1,204	1,420	+ 216

Mae'r Cyngor yn trefnu ymgyrchoedd er mwyn rhoi gwybod am y gwasanaethau Cymraeg sydd ar gael, gan ddefnyddio diwrnodau penodedig yn y calendr i wneud hynny ee: Diwrnod Shwmae, Dydd Gŵyl Dewi a Diwrnod Hawliau.

Diwrnod Shwmae 15 Hydref 2022

Ar ddiwrnod Shw Mae eleni, cynhaliwyd seremoni gwobrwyo Dysgwr y Flwyddyn Cyngor Sir Ceredigion. Bu urddo Melisa Elek yn Ddysgwr y Flwyddyn yn gaffaeliad mawr i'r rhaglen Cymraeg yn y Gweithle. Mae Melisa yn wreiddiol o Ganada a'i theulu yn hanu o Groatia; ac mae hi bellach yn gweithio yn Hyfforddiant Ceredigion. Cafwyd seremoni a lluniwyd stori a fideo amdani, oll i annog myfyrwyr eraill y Cyngor ar Ddiwrnod Shwmae. Derbyniodd y digwyddiad sylw lleol a chenedlaethol.

Facebook: cyrhaeddiad: 1,959

Instagram: cyrhaeddiad: 355

Diwrnod Hawliau'r Gymraeg 9fed Rhagfyr 2022

Ar ddiwrnod hawliau'r Gymraeg, fe wnaeth Cyngor Sir Ceredigion ymuno gyda swyddfa Comisiynydd y Gymraeg ar gyfer codi ymwybyddiaeth o'r hawliau sydd gan bobl i ddefnyddio'r Gymraeg wrth ddelio gyda'r Cyngor. Mae Cyngor Sir Ceredigion drwy weithredu Safonau'r Gymraeg, wedi bwrw ati i gynllunio gwasanaethau yn Gymraeg, ac yn awyddus i roi gwybod i drigolion Ceredigion bod gwasanaeth o ansawdd ar gael iddynt yn yr iaith. Mae'r safonau hefyd wedi arwain at sefydlu hawliau i weithwyr ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith, gan gynyddu'n sylweddol y cyfleoedd i ddefnyddio'r iaith bob dydd.

Fe wnaethom gynhyrchu fideo, gyda nifer o swyddogion y Cyngor yn rhoi gwybod bod modd cysylltu gyda'r gwasanaethau hynny yn Gymraeg; rhannwyd y fideo hwn yn eang ar y cyfryngau cymdeithasol ynghyd a chyhoeddi datganiad i'r wasg.

Facebook: Cyrhaeddiad: 1k

Twitter: Cyrhaeddiad: 491

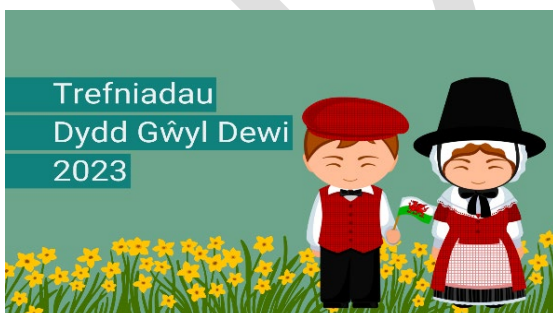
Yn rhan o'r ymgyrch **#mae gen i hawl** yn fewnol ar gyfer Staff Ceredigion, fe drefnwyd sialens 'gair y dydd'. Cyhoeddwyd 'gair neu ymadrodd' y dydd ar CeriNet, a'r her i staff oedd defnyddio'r gair hwnnw wrth eu gwaith gyda chydweithwyr; gan ddarparu cyfle i ddefnyddio'r Gymraeg, ac i helpu'r rheiny sy'n dysgu'r iaith i ehangu eu geirfa.

Dydd Gŵyl Dewi, 1af Mawrth 2022

I dathlu Gŵyl Dewi fe grëwyd fideo er mwyn annog trigolion Ceredigion i wneud defnydd o'r Gymraeg; gan hyrwyddo gwneud y pethau bychain yn Gymraeg, fel a ganlyn:

- Dechrau sgwrs yn Gymraeg
- Tecstio yn Gymraeg
- Defnyddio cyfryngau cymdeithasol yn Gymraeg
- Gwrando ar gerddoriaeth yn Gymraeg
- lawr lwytho ap newydd yn Gymraeg
- Cysylltu â'r Cyngor Sir yn Gymraeg

Yn fewnol at bwrpas dathlu'r diwrnod gydag aelodau staff trefnwyd cwis yn rhithiol drwy blatfform Teams; defnyddiwyd meddalwedd mentimeter i greu cwis rhyngweithiol. Cafwyd cynulleidfa swmpus, yn gymysgedd o siaradwyr Cymraeg rhugl, ynghyd â dysgwyr. Roedd yn gyfle i bawb ddefnyddio'u Cymraeg yn anffurfiol yn y gweithle; a chafwyd adborth rhagorol, dyma flas:

Wedi joio a dysgu rhywbeth am hanes Cymru. Roedd yr amseru yn dda, dim rhy araf i gollu diddordeb.

Rhywbeth bach gwahanol i'w wneud i ddathlu Dydd Gŵyl Dewi ddaeth â gwên fach i'r wyneb.

Gweithiodd y wefan Mentimeter yna'n dda iawn.

Diolch Carys, enjoyed the quiz, I ended up 11th, but my knowledge of Welsh history has been improved!! I am a Welsh learner so good to listen to the Welsh spoken before, during and after the quiz and to see the written Welsh too.

Safonau yn ymwneud ag Hunaniaeth Gorfforaethol (Safonau 61-63; 81-- 83)

Hunaniaeth ddwyieithog sydd i'r Cyngor hwn – sef Cymraeg a Saesneg.

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

Yn achos enw'r Cyngor, Ceredigion yw'r enw ac nid oes cyfieithiad ohono. Teitl y Cyngor yw Cyngor Sir Ceredigion County Council. Ni chaiff yr arwyddair sef "Golud Gwlad Rhyddid" ei gyfieithu. Cafodd yr arwyddair ei roi yn swyddogol ar yr 21ain o Hydref 1937 i Gyngor Sir Aberteifi, a drosglwyddwyd i Gyngor Dosbarth Ceredigion yn 1974 ac yn ddiweddarach i Gyngor Sir Ceredigion yn 1996.

O ran yr arfbais, mae'r llew aur ar gefndir du yn seiliedig ar arfbais Gwaithfoed, sef Tywysog canoloesol yng Ngheredigion. Mae'r penwaig a'r gwenith yn cynrychioli'r diwydiant pysgota ac amaethyddiaeth; mae'r 'chevron' a'r rhosod yn cael eu priodoli gydag Dewi Sant, Nawddsant Cymru, sydd â chysylltiadau agos iawn â Cheredigion. Ystyr yr arwyddair yn Saesneg yw: "A nation's wealth is freedom"

At hyn, mae'r Cyngor yn gwneud defnydd cynyddol o'r brand 'Caru Ceredigion'. Mae Caru Ceredigion yn ymwneud ag ysbrydoli pawb yn y Sir i hyrwyddo'r pethau cadarnhaol o ran ymddygiad, agweddau a phroffil - mae hyn yn dda ar eu cyfer nhw, y gymuned leol a Cheredigion. [Caru Ceredigion - Cyngor Sir Ceredigion](#)

- Mae'r Cyngor yn ymrwymo i ddatblygu brandiau / mentrau sydd â'r Gymraeg yn ganolog iddo, gan fathu sloganau (straplines) pwrpasol, wedi'u teilwra yn hytrach na chyfieithiadau llythrennol.
- Mae pob arwydd mewnol ac allanol a osodir gan y Cyngor neu ar ran y Cyngor yn ddwyieithog, gyda'r Gymraeg yn gyntaf.
- Yn unol â'r Polisi Rhifo ac Enwi Strydoedd byddwn yn cyflawni'r canlynol:
 - **Enwi Tai:** Yn unol â'r Polisi Rhifo ac Enwi Strydoedd, os bydd perchennog yn gwneud cais am newid enw tŷ o'r Gymraeg i'r Saesneg, mae Swyddog Cyfeiriadau y Cyngor yn danfon llythyr sy'n eu hannog i ail ystyried, gan egluro bod enw'r tŷ yn perthyn i dreftadaeth diwylliannol ac hanesyddol yr ardal. Maent yn cael 10 diwrnod i ail ystyried eu penderfyniad. Fodd bynnag, os ydynt yn parhau gyda'u cais i newid yr enw i'r Saesneg, nid oes gan y Cyngor unrhyw rym statudol i orfodi ymhellach.
 - **Enwi Ystadau neu Strydoedd Newydd:** Yn unol â'r Polisi Rhifo ac Enwi Strydoedd, bydd y Cyngor yn ymgynghori â'r Cynghorau Tref a Chymuned, er mwyn sicrhau defnyddio enwau Cymraeg ar strydoedd newydd a stadau tai newydd. Bydd hefyd yn gwneud defnydd o wasanaeth ymgynghorol enwau lleoedd Comisiynydd Gymraeg am gyngor ynghylch ffurfiau safonol enwau lleoedd.

Arfer da:

Yn ddiweddar fe wnaeth Angharad Fychan, Enwau Lleoedd Cymru gynnal gweithdy gyda Disgyblion Ysgol Penrhyn-coch, hyn oherwydd 'cynefin' oedd thema cwricwlwm yr ysgol. Yn rhan o'r gweithdy gosodwyd sialens i enwi Ystâd newydd.

Yr enw awgrymedig ar yr ystâd newydd yw: **GWAR Y GARTH**

Garth- dyma hen enw rhan uchaf y pentre (Penrhyn Uchaf gynt), a Garth Uchaf a Garth Isaf yw'r ddwy stryd gyferbyn â'r Neuadd. Ond gan fod yr enw hwnnw'n prysur ddiflannu oddi ar gof pobl, mae'n gyfle gwych i gadw'r enw yn fyw. Ystyr Garth yw 'cefnen' - h.y. mae'n ddisgrifiad o'r trwyn o dir sy'n codi fyny o Cae Mawr i gyfeiriad Garej y busus.

Maent wedi dewis Gwar fel cychwyn yr enw er mwyn rhoi amrywiaeth i enwau ystadau yn y pentref, mae nifer fawr o MAES Y ym Mhenrhyn-coch ac felly mae Gwar yn rhoi cyflythreniad taclus gyda Garth. Mae Gwar hefyd yn enw adnabyddus gan fod Cae Gwar Felin oedd enw'r cae lle mae Glan Seilo a Ger-y-cwm ar y map degwm.

Cydymffurfio â Safonau Llundio Polisi (Safon 88-89)

Safonau Llundio Polisi: Mae'r set o safonau hyn yn nodi ei bod yn ofynnol i'r Cyngor ystyried y Gymraeg wrth wneud unrhyw benderfyniad polisi, ynghyd â chymryd camau cadarnhaol i hyrwyddo defnydd o'r iaith.

Mae'r Safonau Llundio Polisi yn ei gwneud yn ofynnol i Gyngor Sir Ceredigion:

- ystyried effeithiau penderfyniadau polisi'r Cyngor ar y Gymraeg; gan gymryd camau i liniaru unrhyw effaith andwyol ynghyd â manteisio ar bob cyfle i hyrwyddo'r Gymraeg
- ystyried effaith defnydd o'r Gymraeg wrth ddyfarnu grantiau
- ceisio barn ar yr effeithiau ar y Gymraeg wrth ymgysylltu neu ymgynghori, a holi barn siaradwyr Cymraeg a defnyddwyr yr iaith.

Er mwyn cryfhau cydymffurfiaeth gyda'r dosbarth o Safonau yn ymwneud â llunio polisiâu, mae'r Cyngor wedi cymryd y camau gweithredu canlynol yn ystod y flwyddyn:

Ystyried effeithiau penderfyniadau polisi ar y Gymraeg [Asesiad Effaith Integredig] Safonau 88-90

Mae fframwaith Asesu Effaith Integredig y Cyngor, yn cynnwys cwestiynau er mwyn medru ystyried effeithiau penderfyniadau polisi ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg, ac ar yr egwyddor na ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Mae'n ofynnol cyflwyno Asesiad Effaith Integredig gydag phob dogfen sy'n trafod penderfyniad polisi ar gyfer cael ei hystyried gan Gabinet y Cyngor. Mae hyn yn darparu gwarant bod ystyriaethau yn ymwneud â'r iaith Gymraeg wedi'u hystyried wrth lunio'r ddogfen; a bod mesurau lliniaru wedi eu nodi er mwyn mynd i'r afael ag unrhyw effeithiau negyddol ar yr iaith Gymraeg. Yn ystod y cyfnod adrodd, cafodd 13 o Asesiadau Effaith Integredig eu cyflwyno i Gabinet y Cyngor.

Mae'r fframwaith Asesu Effaith Integredig ar hyn o bryd yn cael ei adolygu. O ran yr asesiadau effaith sy'n cael eu cyflwyno i'r Cabinet, rydym yn dal i weld lle i wella o safbwynt ystyried effaith ar y Gymraeg, ac yn y cyfnod nesaf byddwn yn gweithio ar ddatblygu canllawiau er mwyn darparu cyngor i Swyddogion o ran ystyriaethau'r Gymraeg wrth wneud penderfyniadau polisi.

Ystyried effeithiau dyfarnu grantiau ar y Gymraeg [Safon 71-75, 94]

Yn ystod y cyfnod adrodd aed ati i ddatblygu a chyhoeddi Polisi'r Gymraeg ar Ddyfarnu Grantiau, fel sy'n ofynnol [Safon 94]. Cafodd y Polisi hwn ei gymeradwyo yng nghyfarfod y Cabinet ar y 10fed o Ionawr.

Mae dyfarnu grantiau â'r potensial i gael effeithiau pellgyrhaeddol ar y Gymraeg, boed yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol; mae gan nifer o'r grantiau hyn draweffaith cymdeithasol ac economaidd sydd yn ei dro'n dylanwadu ar y Gymraeg. Mae Safonau'r Gymraeg yn ei gwneud hi'n ofynnol ystyried pa effaith fyddai dyfarnu'r grant yn ei gael ar y:

- cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg yng nghyd-destun y gweithgaredd
- peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yn y gweithgaredd

Wrth ddatblygu'r polisi, trefnwyd nifer o sgysiau gyda Swyddogion sy'n rhan o'r gwaith dyfarnu grantiau o fewn y Cyngor, ar gyfer derbyn mewnbwn a'u sylwadau. Nod y polisi yw cynorthwyo swyddogion ynghylch sut i ystyried defnydd o'r Gymraeg wrth ddyfarnu'r grant hwnnw. At hyn, sicrhau bod y rhai sy'n gwneud penderfyniadau yn ymwybodol o'u dyletswyddau wrth ddod i benderfyniadau ynghylch gosod grantiau.

Oddi ar cymeradwyo'r Polisi ym mis Ionawr, rydym wedi bod yn cadw cofnod o'r broses dyfarnu grantiau; maes o law rydym yn gobeithio medru cofnodi'r defnydd a wneir o'r Gymraeg o ganlyniad derbyn y grant.

Enw'r Gwasanaeth	Cyfanswm nifer y grantiau a ddosbarthwyd oddi ar Ionawr 2023	Nifer o ymgeiswyr sydd wedi cyflwyno eu ceisiadau yn Gymraeg
Economi ac Adfywio - Twf a Menter	9	2
Cynllun Grant Cymunedol Ceredigion, Cyllid a Chaffael	9	6
Y Gwasanaeth Ieuenctid Cytundebau Lefel Gwasanaeth	6	3
Y Gwasanaeth Ieuenctid Grant Cymorth Ieuenctid	4	4
Y Gwasanaeth Gofal Plant	37	10

Ystyried effeithiau ar y defnydd o'r Gymraeg yn rhan o Ymgynghoriad Cyhoeddus: Safonau 91-93

Yn rhan o'r Fframwaith Ymgynghori y Cyngor, rydym wedi datblygu set o gwestiynau y gall Swyddogion eu defnyddio wrth ymgymryd ag unrhyw ymgynghoriad, hyn er mwyn ystyried beth yw barn y cyhoedd ar effaith arfaethedig y penderfyniad ar y Gymraeg. Fodd bynnag, mae pob ymgynghoriad yn medru bod yn wahanol, ac oherwydd hyn rydym wedi bod yn gweithio gyda'r Swyddogion Ymgysylltu, er mwyn ceisio annog Swyddogion i gysylltu gyda'r Swyddog Polisi Iaith am gyngor wrth drefnu'r ymgynghoriad.

Ers dechrau cadw'r cofnod hwn ym mis Mehefin 2022, mae 14 Ymgynghoriad Cyhoeddus wedi'u cynnal, ond wrth gyflawni'r gwaith adolygu dim ond 8 wnaeth gynnwys y gofyniad i asesu effaith ar y Gymraeg. Er mwyn gwella'r sefyllfa, rydym bellach yn Cydweithio gyda'r Tîm Ymgysylltu, er mwyn medru monitro ymgynghoriadau cyhoeddus y Cyngor, ac i sicrhau cydymffurfiaeth gyda gofynion statudol Safonau'r Gymraeg.

Cydymffurfiaeth â Safonau Gweithredu (99-144)

Mae'r set o **Safonau Gweithredu (98-144)**, yn ymdrin â'r ffordd y mae'r Cyngor yn defnyddio'r Gymraeg yn fewnol, ac yn darparu hawliau i weithwyr yng nghyd-destun derbyn eu gwasanaeth adnoddau dynol yn eu dewis iaith. Mae'r set o Safonau yn gofyn i'r Cyngor edrych ar ddulliau i gynyddu a hwyluso defnydd y Gymraeg yn fewnol, er mwyn cyfrannu at weledigaeth Llywodraeth Cymru i weld mwy o bobl yn siarad ac yn defnyddio'r Gymraeg o ddydd i ddydd.

Mae'r set o Safonau Gweithredu yn gofyn i'r Cyngor adrodd ar y data canlynol:

Safon 151	Sgiliau iaith Staff :	Nifer y staff sydd a sgiliau yn y Gymraeg, fesul lefel ALTE, yn ystod y flwyddyn dan sylw
154	Recriwtio i Swyddi Gwag	Nifer y swyddi a hysbysebwyd yn ystod y flwyddyn sy'n gofyn am sgiliau iaith Gymraeg, ac a gategoreiddiwyd gydag lefelau ALTE
130	Hyfforddiant Dysgu neu Wella Sgiliau iaith:	Nifer yr aelodau staff a fynychodd gyrsiau hyfforddi naill ai i ddysgu neu wella eu sgiliau iaith Gymraeg
152	Darpariaeth Hyfforddiant Cyfrwng Cymraeg	Nifer y staff a fynychodd gyrsiau hyfforddiant a gynigwyd gan y Cyngor yn Gymraeg yn ystod y flwyddyn.
128, 129, 152 170	Cwynion gan Aelodau'r Cyhoedd:	Nifer y cwynion a dderbyniwyd sy'n Gysylltiedig â'r iaith Gymraeg

Er mwyn cryfhau cydymffurfiaeth gyda'r dosbarth o Safonau yn ymwneud â threfniadau gweithredu mewnol, mae'r Cyngor wedi cymryd y camau gweithredu canlynol yn ystod y flwyddyn:

Gwefan Swyddi (Safonau 137 – 139)

Yn dilyn archwilio'n gwefan swyddi cawsom wybod gan Gomisiynydd y Gymraeg bod angen i ni gymryd camau i wneud yn siŵr bod ymgeiswyr yn deall bod croeso iddynt gyflwyno eu ceisiadau am swyddi yn yr iaith Gymraeg. Yn dilyn hyn rydym wedi cymryd y camau gweithredu canlynol:

Mae'r frawddeg isod wedi cael ei gosod ar dudalen recriwtio y Cyngor:

Rydym yn gweithredu polisi dwyieithog. Gwahoddir ymgeiswyr i wneud cais yn Gymraeg, ni fydd unrhyw gais a gyflwynir yn Gymraeg yn cael ei drin yn llai ffafriol na chais a wneir yn Saesneg.

We operate a bilingual policy. All applicants are invited to apply in Welsh, any application submitted in Welsh will not be treated less favourably than an application made in English.

DOLEN: [Pori Swyddi | Ceredigion County Council Careers](#)

At hyn hefyd, rydym yn edrych ar greu botwm ychwanegol ar bob tudalen sy'n cynnwys manylion llawn y swydd, lle gellid dewis naill ai i wasgu:

- Cais Ar-lein: er mwyn gwneud y cais yn Gymraeg
- Apply Online: er mwyn gwneud y cais yn Saesneg.

Mae hyn yn golygu, os bydd person yn edrych ar y dudalen swyddi yn Saesneg, bydd modd iddynt glicio i gwblhau'r broses ymgeisio am swydd yn Gymraeg yn gwbl ddi-rwystr (yn yr un modd, os edrychir ar y wefan yn Gymraeg, bydd botwm i gwblhau'r ffurflen yn y naill iaith neu'r llall). Mae'r Adran TG yn gweithio i ddatblygu'r drefn hwn ar hyn o bryd.

Sgiliau iaith Staff (Safon 127, 151)

Mae'r cyngor yn mesur sgiliau iaith staff gan ddefnyddio fframwaith ALTE (The Association of Language Testers in Europe). Mae'r fframwaith hwn yn gosod lefel sgiliau iaith rhwng 0-5, ac yn gosod 'datganiadau medru pwrpasol'. Bydd pob aelod o staff yn hunan-asesu ei sgiliau iaith gyferbyn a'r datganiadau medru hyn, ac yn eu cofnodi ar system Ceri Adnoddau Dynol; hyn fel bod modd adrodd ar ddata yn flynyddol, yn unol â gofynion Safon 127 a 151.

- Gweler **Atodiad 1** ar gyfer y data sgiliau iaith staff wedi ei gyflwyno fesul gwasanaeth.
- Gweler **Atodiad 2** ar gyfer Fframwaith ALTE Cyngor Sir Ceredigion

Mae'r data isod yn gosod y gymhariaeth yn nifer y staff sydd â sgiliau gwrando a siarad yn y Gymraeg, rhwng adroddiad llynedd a'r sefyllfa eleni:

Gwrando / Siarad 2021-22			Gwrando / Siarad 2022-23		
Lefel	Nifer y staff	%	Lefel	Nifer y staff	%
Lefel 5	651	32%	Lefel 5	655	32%
Lefel 4	315	15%	Lefel 4	325	16%
Lefel 3	312	15%	Lefel 3	282	14%
Lefel 2	294	14%	Lefel 2	297	15%
Lefel 1	394	20%	Lefel 1	397	20%
Dim Sgiliau	79	4%	Dim sgiliau	73	3%
CYFANSWM	2045	100%	CYFANSWM	2029	100%

Y Prif Benawdau

- Mae gyda Cyngor Sir Ceredigion, 16 yn llai o staff na'r cyfnod hwn llynedd.
- Mae 62% o staff gyda'r gallu i sgwrsio ar lafar yn Gymraeg (sef ALTE Lefel 3,4 a 5), mae hyn yn gyson a phroffiliau blaenorol o sgiliau'r gweithle.
- At hyn, mae 35% o staff gyda lefel cwrtseisi iaith sylfaenol yn y Gymraeg (Lefelau ALTE 1 a 2)
- Dim ond 3% o'r gweithlu sydd wedi nodi nad oes ganddynt sgiliau Cymraeg o gwbl. Er mwyn ceisio lleihau'r nifer o weithwyr sydd yn nodi nad oes ganddynt unrhyw sgiliau Cymraeg, bydd y Cyngor yn annog Swyddogion i gwblhau'r pecyn e-ddysgu 10 awr 'Croeso Cymraeg' sydd wedi ei ddatblygu gan y Ganolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol.

- Mae'r niferoedd sydd â sgiliau yn y Gymraeg o fewn y sector gofal yn parhau i fod yn destun pryder, mae hyn hefyd yn adlewyrchu'r prinder sgiliau Cymraeg ar draws y sector yn genedlaethol. Er mwyn mynd i'r afael â hyn, mae'r Cyngor yn ceisio datblygu ei weithlu cyfredol, ac yn sefydlu arfer da wrth drefnu rhaglen hyfforddiant ar y cyd gyda'r Brifysgol Agored.

Recriwtio i Swyddi Gwag

Nifer y swyddi a hysbysebwyd yn ystod y flwyddyn sy'n gofyn am sgiliau iaith Gymraeg, ac a gategoreiddiwyd gyda lefelau ALTE

Gofynion ieithyddol swyddi a hysbysebwyd 2022-2023		
	Nifer	Canran
Cyfanswm nifer y swyddi a hysbysebwyd	601	
Nifer y swyddi lle bod sgiliau yn y Gymraeg Lefel 5	109	18%
Nifer y swyddi lle bod sgiliau yn y Gymraeg Lefel 4	26	4%
Nifer y swyddi lle bod sgiliau yn y Gymraeg Lefel 3	237	40%
Nifer y swyddi lle bod sgiliau yn y Gymraeg Lefel 2	144	24%
Nifer y swyddi lle bod sgiliau yn y Gymraeg Lefel 1	85	14%
Cyfanswm	601	100%

Mae'r Cyngor yn parhau i hysbysebu am sgiliau iaith Gymraeg rhugl, ALTE 5 mewn nifer o swyddi (18%); caiff y nifer uchaf o swyddi eu hysbysebu drwy ofyn am lefel iaith ALTE 3 (40%) Mae ALTE lefel 3 yn gofyn bod person yn medru deall a chymryd rhan mewn sgysiau arferol o ddydd i ddydd yn y swyddfa, lle mae lefel 5 yn golygu rhuglder llwyr yn y Gymraeg. Gweler fframwaith ALTE Cyngor Sir Ceredigion yn **Atodiad 2**.

Mae'r Cyngor yn sicrhau bod personau yn cael dewis iaith wrth gynnal eu cyfweiliad i swydd, yn unol â Safon 137.

Ymgeisydd: Dewis iaith Mewn Cyfweiliad		
Saesneg	2473	84%
Cymraeg	423	15%
Heb nodi dewis iaith	32	1%

Mae'r nifer sy'n dewis cynnal eu cyfweiliad yn y Gymraeg yn parhau i fod yn isel o gymharu gyda'r nifer sy'n dewis cynnal eu cyfweiliad yn Saesneg. Ym mis Ebrill eleni, mae'r Gwasanaeth Adnoddau Dynol wedi cymryd nifer o gamau er mwyn tynnu sylw bod modd cyflwyno ffurflenni cais a chynnal cyfweiliad yn newis iaith yr ymgeisydd. Gellir darllen y camau sydd wedi'u cymryd o dan y pennawd '**Gwefan Swyddi**' 'uchod.

Mae'r Gwasanaeth Adnoddau Dynol yn rhannu newyddlen bod wythnos, ac fe gaiff staff ddewis iaith i dderbyn y newyddlen. Mae'r niferoedd sy'n dewis derbyn Newyddion HR News yn y Gymraeg yn unig yn isel, fodd bynnag, mae'r nifer sy'n derbyn Newyddion HR News yn ddwyieithog yn 78%.

iaith	Nifer	Canran
Saesneg	688	19%
Cymraeg	92	3%
Dwyieithog	2868	78%

Hyfforddiant Dysgu Cymraeg

Nifer yr aelodau staff a fynychodd gyrsiau hyfforddi naill ai i ddysgu neu wella eu sgiliau iaith Gymraeg:

Mae'r bartneriaeth rhwng y Cyngor Sir a'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol yn parhau, er mwyn medru ariannu Tiwtor Cymraeg Gwaith. Rydym wedi profi bod cyflogi Tiwtor Cymraeg Gwaith yn y gweithle yn gwneud gwahaniaeth mawr yn y niferoedd sy'n derbyn cyfle i ddysgu Cymraeg o fewn y Cyngor.

Cwrs	Nifer mynychu
Cwrs Mynediad	26
Cwrs Sylfaen	18
Cwrs Canolradd	15
Cwrs Uwch	6
Cyfanswm Dysgwyr	65

Arholiadau CBAC	Nifer
Ionawr 2023	14 wedi sefyll yr arholiad Mynediad yn Ionawr 2023. 14 wedi pasio. Targed nesaf y myfyrwyr bydd yr arholiad lefel Sylfaen yn 2023/24.
Haf 2023	10 wedi cofrestru i sefyll yr arholiadau. 5 Mynediad, 4 Sylfaen, 1 Canolradd.
Cyfanswm	24

Dyfyniad gan ddysgwr:

"I am finding the course very helpful, it is beneficial to my role within the council whilst dealing with email queries or phone calls. I also work a few days from the office and find that when people approach me and speak, I can understand a certain amount of what they are saying."

Siaradwyr Newydd yn profi llwyddiant y prosiect Tiwtor Iaith Gwaith

Yn ein adroddiad blynyddol llynedd fe wnaethom adrodd bod 21 aelod o staff ar gwrs Uwch dysgu Cymraeg. Drwy gwblhau'r cwrs lefel uwch hwn, mae'r Cyngor yn falch i adrodd bod y criw yma bellach yn siaradwyr newydd, a'u bod wedi magu hyder i ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau proffesiynol a phersonol. Maent hefyd mewn sefyllfa i fanteisio ar y cyrsiau gloywi a hyfedredd a ddarperir gan y Cyngor.

Dyfyniadau gan fynychwyr y Cwrs Uwch:

"Rwy'n mwynhau rhan gymdeithasol y cwrs. Rwy'n deall yr iaith yn well ac mae fy ngeirfa wedi gwella hefyd. Mae e wedi rhoi'r hyder i mi siarad Cymraeg yn y gweithle ac i'n hymwelwyr yn yr amgueddfa."

"Eleni, dw i'n teimlo bod mae gen i llawer mwy o hyder i siarad Cymraeg a deall yr iaith. Nawr, dw i'n mynd i 'Dal Ati' ac 'Ar Gered' i ymarfer fy Nghymraeg!"

"Mae'r cwrs uwch (un) Cymraeg yn cefnogi fy natblygiad parhaus o ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle a bywyd bob dydd. Mae fy hyder wedi gwella ac rwy'n falch o allu defnyddio fy sgiliau Cymraeg."

Adnoddau Allgyrsiol
Y Clwb Cinio Defnyddiwyd y Clwb Cinio mewn dulliau gwahanol yn ystod eleni. Clwb Adolygu Yn dilyn annog cyfleoedd anffurfiol i ddefnyddio'r Gymraeg ar ddechrau tymor yr Hydref, ffurfiolwyd y Clwb fel anodd adolygu ar gyfer yr arholiadau yn wythnosau olaf Rhagfyr a thrwy gydol mis Ionawr. Mynychwyd y sesiynau hyn gan yr 14 oedd yn sefyll yr arholiad a nifer o fyfyrwyr eraill oedd eisiau cadarnhau eu Cymraeg. Yn ystod mis Ionawr daeth y Clwb yn ddigwyddiad dyddiol, gyda sesiynau ar y cyd a sesiynau un-i-un yng nghwmni'r Swyddog Hyfforddi ar gael i'r myfyrwyr. Bydd y Clwb Adolygu'n rhedeg eto i baratoi ar gyfer arholiadau'r Haf. Gweithgareddau Partïon Nadolig Cynhaliwyd Partïon Nadolig ar Teams i holl fyfyrwyr y rhaglen Cymraeg Gwaith. Cwis Gŵyl Ddewi Aeth y Swyddog Hyfforddi a chriw o fyfyrwyr Canolradd ac Uwch y rhaglen Cymraeg Gwaith i gwis i staff y Cyngor ar Ddydd Gŵyl Ddewi. Dyma roi cyfle i'r myfyrwyr i ddefnyddio'u Cymraeg yn anffurfiol, ac ymateb i'r profiad yn ddiweddarach yn eu dosbarthiadau. Ymweliadau Amgueddfa (yn cynllunio hyn) Yn ystod misoedd Chwefror a Mawrth 2023 mae'r Swyddog Hyfforddi wedi bod yn cydweithio a swyddogion Amgueddfa Ceredigion i drefnu teithiau tywys o gwmpas yr Amgueddfa ar gyfer gwahanol lefelau astudio'r rhaglen Cymraeg Gwaith. Bwriedir cynnal y teithiau hyn yn ystod tymor yr Haf.
Ffrind Iaith 8 o Ddysgwyr wedi ymrwymo i'r cynllun Ffrind Iaith Adolygu – cynllun newydd ar gyfer eleni – ac 8 mentor yn eu cefnogi. Adeiladwyd y rhaglen o gwmpas arholiadau mis Ionawr. Rhoddwyd y cyfle i'r 14 myfyriwr oedd yn sefyll yr arholiadau i baru a mentor o blith staff y Cyngor. Manteisiodd 8 ar y cyfle. Darparodd y Swyddog Hyfforddi daflenni gweithgaredd dyddiol ar gyfer y parau drwy gydol Ionawr, yn canolbwyntio ar wahanol agweddau ar yr arholiad oedd i ddod. Bu'r rhaglen yn llwyddiant, gyda phob myfyriwr ar y rhaglen yn pasio'r arholiad. Dyma adborth oddi wrth y myfyrwyr:

“The opportunity to speak with a fluent Welsh speaker using the worksheets focused around possible exam questions was a great help, especially in preparation for the speaking element of the exam.”

“Mae fy Ffrind Iaith Adolygu wedi bod yn wych! Cafodd hi gyfarfod â fi bob dydd cyn yr arholiad ac yn rhoi llawer o anogaeth i fi.”

Cyrsiau i wella sgiliau iaith

Rhif Safon	Enw'r Cwrs	Niferoedd
129	Gwella eich sgiliau Ysgrifennu yn Gymraeg	Wedi'i drefnu ar gyfer Mai 2023 gyda 14 o gyfranogwyr wedi archebu lle
129	Cwrs Codi Hyder Defnyddio'r Gymraeg: Cwrs Preswyl Nant Gwrtheyrn	Wedi'i drefnu ar gyfer Gorffennaf 2023, 6 o gyfranogwyr wedi archebu lle

Darpariaeth Hyfforddiant Corfforaethol Cyfrwng Cymraeg:

Mae cyfleoedd hyfforddi yn cael eu hyrwyddo a'u darparu i staff yn yr erthygl Newyddion Adnoddau Dynol wythnosol a gyhoeddir i'r holl staff yn Gymraeg a Saesneg. Mae'r Tîm Dysgu a Datblygu hefyd yn dosbarthu Cylchlythyr chwarterol i staff gofal cymdeithasol mewnol ac allanol sy'n ddwyieithog.

Mae digwyddiadau hyfforddi sydd ar y gweill hefyd yn cael eu hyrwyddo drwy Cerinet, system fewnrwyd y Cyngor. Caiff staff ddewis mynd i mewn i'r safle yn Gymraeg neu yn Saesneg.

Gall staff chwilio am gyrsiau ar Cerinet, trwy deipio 'Cymraeg', bydd y cyrsiau sydd ar gael yn Gymraeg yn cael eu dangos, ac mae hyn yn cynnwys yr ystod o wersi Cymraeg Gwaith. Maent yn gallu gweld ac archebu presenoldeb ar gyrsiau hyfforddi neu gofrestru eu diddordeb drwy roi eu henw ar restr aros. Dangosir teitlau cyrsiau yn Gymraeg a Saesneg, ac amlygir y rhai sy'n cael eu darparu drwy gyfrwng y Gymraeg gydag 'c'.

Mae'r awdurdod wedi buddsoddi mewn System Rheoli Dysgu newydd sef Pwll Dysgu Ceredigion, sy'n cynnal yr holl raglenni e-ddysgu a gynigir. Yn wahanol i'r safle blaenorol mae hwn bellach yn rhoi dewis i staff gael mynediad i'r safle yn Gymraeg neu Saesneg, at hyn mae staff yn medru cwblhau'r rhaglenni e-ddysgu yn eu dewis iaith. Mae gan staff hefyd y dewis i 'toglo' rhwng ieithoedd wrth gwblhau modiwlau e-ddysgu.

Cyfanswm nifer y sesiynau hyfforddi a gynigwyd gan y Cyngor i Staff

Rhif y Safon:	Gofyniad	Nifer a %
152	Cyfanswm nifer y sesiynau hyfforddi a gynigwyd gan y Cyngor i staff,	719 o sesiynau (heb gynnwys digwyddiadau ysgol neu e-ddysgu) 4,842 o staff wedi mynychu
152	Cyfanswm a % y sesiynau hyfforddi a gynigwyd yn Gymraeg i staff	25 cynnig (3%) 20 sesiwn wedi'u canslo: 17 oherwydd dim digon o niferoedd.
152	Cyfanswm a % y sesiynau hyfforddi a gynigwyd yn Gymraeg neu'n ddwyieithog i staff	30 cynnig (4%) 21 sesiwn wedi'u canslo: 18 ohonynt oherwydd dim digon o niferoedd
152	Cyfanswm nifer a % y staff a fynychodd gyrsiau a ddarparwyd gan y Cyngor trwy gyfrwng y Gymraeg yn ystod y flwyddyn	99 (2%) o staff wedi mynychu

Nifer y sesiynau hyfforddi a gynigwyd yn Gymraeg yn unol â Safon 128

Rhif y Safon:	Enw'r cwrs	Nifer ddaeth i'r fersiwn Cymraeg	Nifer ddaeth i'r fersiwn Saesneg	% a fynychodd y fersiwn Cymraeg
128	Recriwtio a chyfweld sgiliau	Wedi'i gynnwys yn Rhaglen newydd Rheolwr Ceredigion, gweler isod		
128	Rheoli perfformiad	Wedi'i gynnwys yn Rhaglen newydd Rheolwr Ceredigion, gweler isod		
128	Cwynion a Gweithdrefn Ddisgyblu	3 sesiwn wedi'u canslo dim digon o niferoedd	6 sesiwn wedi'u canslo dim digon o rifau	0
128, 133	Sesiynau Sefydlu – sy'n cynnwys gwybodaeth am y safonau iaith Gymraeg.	Heb ei gyflwyno	0	0
128	Delio â'r Cyhoedd (h.y. Gofal Cwsmer: Cwsmer yn Gyntaf)	Heb ei gyflwyno	11	0
128	Iechyd a Diogelwch	Cynigiwyd 5 sesiwn ond cafodd pob un eu canslo oherwydd dim digon o niferoedd.	208 o sesiynau amrywiol wedi'u cyflwyno. 35 sesiwn wedi'u canslo - 15 o'r rhain oherwydd dim digon o niferoedd. 172 wedi mynychu	0

129	Ymwybyddiaeth Hanes yr Iaith a'r Safonau Iaith: rhaglen e-ddysgu	140	1078	11%
-----	--	-----	------	-----

Rhaglen Hyfforddi Rheolwyr Ceredigion:

Rhif Safon	Enw'r Cwrs:	Nifer ddaeth i'r fersiwn Cymraeg	Nifer ddaeth i'r fersiwn Saesneg	% a fynychodd y fersiwn Cymraeg
128	Rhaglen Hyfforddi Rheolwr Ceredigion	3	22	12%
128	Cadeirio cyfarfodydd rhithiol i reolwyr	Heb ei gyflwyno	11	0
128	Rheoli Sgyrsiau Anodd	3	0	100%

Cydymffurfiaeth a'r Safonau Hybu (Safonau 145-146)

Mae'r Safonau Hybu yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor lunio Strategaeth 5 mlynedd sy'n esbonio sut bydd y Cyngor yn mynd ati i greu mwy o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn ehangach o fewn y Sir; annog mwy o ddefnydd o'r iaith ac, yn y pen draw, gweld mwy o siaradwyr Cymraeg yng Ngheredigion ar ddiwedd y cyfnod 5 mlynedd. Ar ddiwedd y cyfnod 5 mlynedd, mae'n ofynnol cyhoeddi adroddiad sy'n asesu i ba raddau wnaeth y Cyngor ddilyn y strategaeth honno.

Er mwyn cryfhau cydymffurfiaeth gyda'r Safonau yn ymwneud â hybu a hwyluso defnydd y Gymraeg yn ehangach o fewn yr ardal leol, mae'r Cyngor wedi cymryd y camau gweithredu canlynol yn ystod y flwyddyn:

Strategaeth Iaith Ceredigion 2018-23

Mae'r Cyngor wedi bod yn gweithredu Strategaeth Iaith Ceredigion (2018-2023), ac wedi monitro'r gwaith drwy gynnal cyfarfodydd rheolaidd Fforwm Dyfodol Dwyieithog Ceredigion. Mae'r Fforwm yn cael ei gadeirio gan y Cyngorydd Catrin M S Davies, ac mae'n cynnwys Swyddogion y Cyngor, Swyddogion o sefydliadau partner ynghyd â swyddogion sefydliadau sy'n gweithredu drwy'r Gymraeg yng Ngheredigion.

Mae'r Strategaeth yn esbonio sut bydd y Cyngor ar y cyd gyda sefydliadau partner eraill (Aelodau Fforwm Dyfodol Dwyieithog Ceredigion) yn mynd ati i hybu'r Gymraeg, ac i hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn ehangach. Yn unol â'r gofyniad gosodwyd targed ar gyfer cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg yn yr ardal erbyn diwedd cyfnod y Strategaeth, sef bod y ganran o siaradwyr Cymraeg yng Ngheredigion yn codi o leiaf i 48.5% (sef oddeutu 1,500 yn fwy o siaradwyr Cymraeg).

Ar gyfer y strategaeth hon, cytunodd Fforwm Dyfodol Dwyieithog Ceredigion i ganolbwyntio ar 3 nod strategol, fel a ganlyn:

Nod Strategol 1: Cynnal a chynyddu sgiliau iaith Gymraeg trigolion Ceredigion

Nod Strategol 2: Cynnal a chynyddu'r cyfleodd i ddefnyddio'r Gymraeg yng Ngheredigion

Nod Strategol 3: Sicrhau amodau cymdeithasol sy'n galluogi'r Gymraeg i ffynnu yng Ngheredigion.

Gellir gweld copi o'r Cynllun Gweithredu yma:

<http://www.ceredigion.gov.uk/eich-cyngor/strategaethau-cynllunio-a-pholisiau/iaith-gymraeg/hyrwyddo-a-hwyluso-r-iaith-gymraeg/>

Un o bwyntiau gweithredu y Strategaeth Iaith hon oedd cefnogi'r Eisteddfod Genedlaethol, drwy sefydlu Grŵp Prosiect Cyngor Sir Ceredigion, a fyddai'n adnabod blaenoriaethau i gefnogi a hwyluso trefniadau.

Eisteddfod Genedlaethol Ceredigion 2022

Cynhaliwyd Eisteddfod Genedlaethol lwyddiannus iawn yng Ngheredigion yn ystod haf 2022, a gafodd ddylanwad pellgyrhaeddol ar godi statws a'r bri ar y Gymraeg o fewn y Sir. Rhoddodd yr Ŵyl gyfle i tua 1,500 o blant a phobl ifanc Ceredigion gymryd rhan mewn amrywiol weithgareddau ar y maes.

Yn rhan o'r Ŵyl fe sefydlodd y Cyngor Bentref Ceredigion er mwyn hyrwyddo'r Sir fel lle deniadol i fyw, dysgu, perthyn a llwyddo ynddi. Darparwyd cyfleoedd di-ri i fynychwyr brofi a mwynhau'r Gymraeg, drwy gynnal gofod penodol ar gyfer pob un o'r 4 thema. Cynhaliwyd dros 210 o ddigwyddiadau ym Mhentre Ceredigion dros yr 8 diwrnod. Hyn oll, ar gyfer hyrwyddo Ceredigion fel sir sy'n gyfoethog o ddiwylliant a threftadaeth. Cafwyd oddeutu 25,000 o ymwelwyr i Bentref Ceredigion, gyda'r niferoedd uchaf ar ddydd Mercher ac ar ddydd iau yr Ŵyl.

Adborth gan ymwelydd:

"Dim ond canmoliaeth sydd gennym i holl weithgareddau Pentref Ceredigion. Rydym wedi bod yma trwy'r wythnos ac mae'r arlwy yn amrywiol ac o safon wych. Rhywbeth at ddant bob plentyn, o bob oed. Diolch o waelod calon i'r holl staff cyfeillgar a charedig. Mam hapus iawn."

Yn ystod y cyfnod cyn yr Eisteddfod, aethpwyd ati i gasglu rhai o ddywediadau mwyaf amlwg Ceredigion; ac fe osodwyd rhain fel atyniadau deniadol o amgylch y maes. Bu'r dywediadau yn destun trafod gwych; a thrwy hyn rydym wedi sicrhau eu parhad ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. At hyn fe'u cyhoeddwyd yng nghylchgrawn **Cleber y Cardi**, a gafodd ei ddosbarthu yn eang ar draws holl ysgolion Ceredigion.

Prif nod yr Eisteddfod yw dathlu diwylliant a'r iaith Gymraeg, ac yn sicr fe lwyddwyd i godi proffil y Gymraeg ar draws y Sir. Mewn gwirionedd bu'r Eisteddfod yn brosiect cymunedol am dair blynedd ac yna gŵyl ar y diwedd. Fe wnaeth y bwrlwm o godi arian cyn ymweliad yr Eisteddfod â Cheredigion sicrhau gwaddol bwysig hefyd. Cadarnhawyd bod y Sir wedi torri record, drwy godi cyfanswm o £463,671, a hynny drwy ymwneud cymunedol. Roedd yr holl ymdrechion i harddu'r Sir ar gyfer ymweliad yr Ŵyl yn atgyfnerthu'r bwrlwm cymunedol hyn; ac mae'n amlwg bod mynychwyr yr Eisteddfod wedi gwerthfawrogi'r 'croeso lliwgar' hwn. Mae'n braf adrodd bod y prosiect 'harddu eich bro' wedi cael ei efelychu yn Eisteddfod Genedlaethol Llŷn ac Eifionydd 2023, gyda'r penwythnos harddu wedi ei drefnu ar gyfer 1-2 Gorffennaf. Roedd yr Ŵyl, presenoldeb anrhydeddus Pentref Ceredigion ar y maes, ynghyd â'r gweithgaredd cymunedol oll yn cyfrannu at weledigaeth Strategaeth Iaith Ceredigion, a hynny drwy gryfhau safle'r Gymraeg mewn cymunedau ar draws y Sir. Bydd Eisteddfod Genedlaethol Ceredigion yn cael ei chofio fel gŵyl deniadol, liwgar, groesawgar a chynhwysol, a oedd yn dathlu'r Gymraeg, ac yn cyflwyno ein diwylliant i gynulleidfa newydd o bob oed a chefnidir.

Ceir fwy o fanylion ynghylch gwaddol Eisteddfod Genedlaethol Ceredigion yn Adroddiad Cyflawniad Strategaeth Iaith Ceredigion 2018-23

Adroddiad Cyflawniad Strategaeth Iaith 2018-23

Mae cyfnod 5 mlynedd y Strategaeth Iaith gyfredol yn dirwyn i ben ac yn unol â gofyniad Safon 146, rydym wedi datblygu adroddiad sy'n asesu cyflawniad y Strategaeth honno. Bydd yr Adroddiad hwn yn cael ei gyflwyno i Bwyllgor Iaith a Cabinet y Cyngor ar y 6ed o Fehefin, ac yna yn cael ei gyhoeddi ar wefan y Cyngor. Mae'r adroddiad mewn dau rhan:

- Adroddiad Adolygu Strategaeth Iaith: sy'n adrodd ar ein dulliau o weithredu, ynghyd a'r dulliau o fesur canlyniadau
- Adroddiad ar Gyflawniad Strategaeth Iaith: sy'n adrodd ar yr holl weithgareddau a drefnwyd er mwyn hybu defnyddio'r Gymraeg.

Er mwyn datblygu'r adroddiad cymerwyd y camau canlynol:

Adrodd ar y Cyflawniadau

Fel rhan o'r broses casglu tystiolaeth, datblygwyd cerdyn adrodd; a hynny er mwyn hwyluso'r gwaith i adrodd ar y camau gweithredu â'r dangosyddion perfformiad. Gofynnwyd i bob aelod o Fforwm Dyfodol Dwyieithog ddarparu adroddiad cynnydd ar eu maes gwasanaeth, gan ddefnyddio'r cerdyn adrodd hwn. Wedi derbyn yr holl dystiolaeth roedd yn bosib datblygu asesiad ar gyflawniad y Strategaeth, a lle bod hynny yn ymarferol bosib adrodd ar ddata.

Data Cyfrifiad

Yn dilyn rhyddhau data Cyfrifiad 2021 ar y 6ed o Ragfyr 2022, rydym wedi bod yn gweithio'n agos gyda'r Gwasanaeth Ymchwil a Pherfformiad, er mwyn cyhoeddi Papur Pwnc sy'n rhoi dadansoddiad mwy manwl o'r data, gan ystyried beth mae hyn yn ei olygu ar gyfer defnydd y Gymraeg yng Ngheredigion. Yn ôl Comisiynydd y Gymraeg y Cyfrifiad yw'r brif ffynhonnell ddata am y Gymraeg yng Nghymru, a chaiff ei ddefnyddio gan Lywodraeth Cymru i asesu cynnydd yn erbyn y targed o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2021.

Fe roddodd y Gwasanaeth Ymchwil a Pherfformiad gyflwyniad ar ddata'r Cyfrifiad fel rhan o agenda Pwyllgor Iaith y Cyngor a Fforwm Dyfodol Dwyieithog. Mae papur pwnc ynghylch data y Cyfrifiad yng Ngheredigion wedi cael ei gyhoeddi ar ein gwefan.

[cyfrifiad-2021-adroddiad-pwnc-y-gymraeg.pdf \(ceredigion.gov.uk\)](#)

Byddwn yn ystyried y data hwn wrth lunio ein Strategaeth Iaith newydd ar gyfer y cyfnod pum mlynedd nesaf.

Arolwg Barn Partneriaid Fforwm Dyfodol Dwyieithog (Ionawr 2022)

Cynhaliwyd arolwg yn ystod Ionawr 2022, i gasglu barn rhanddeiliaid ac i werthuso Fforwm Dyfodol Dwyieithog fel llwyfan i lywio Strategaeth Iaith Ceredigion. Mae'r ymatebion a roddwyd wedi rhoi cipolwg defnyddiol ar gryfderau'r strategaeth a chyfleoedd posibl i gryfhau a datblygu'r strategaeth newydd dros y pum mlynedd nesaf.

Casgliadau Cyflawniad Strategaeth Iaith 2018-23

Mae'n amlwg wrth ddatblygu'r adroddiad, bod gwaith sylweddol wedi'i gyflawni o ganlyniad i weithredu'r strategaeth. Yn ystod oes y Strategaeth, mae nifer o gynlluniau bwriadus wedi mynd i'r afael a cheisio dylanwadu ar ddefnydd yr iaith; ac o ganlyniad o bosib mae statws a lle y Gymraeg wedi cynyddu yng Ngheredigion. Hyn er waethaf y ffaith bod adroddiadau Cyfrifiad 2021 yn nodi bod niferoedd siaradwyr Cymraeg yng Ngheredigion wedi disgyn; fodd bynnag mae canfyddiadau data niferoedd siaradwyr Cymraeg mewn adroddiadau ymchwil eraill sydd ar gael yn fwy cadarnhaol. Wrth adolygu cyrhaeddiad y Strategaeth Iaith hon rydym o'r farn ei bod yn bwysig cydnabod bod cynllunio iaith yn broses tymor hir, ac mae gweithredu er lles y Gymraeg yn cymryd amser i'w feithrin; ond trwy'r gwaith cynllunio mae'r Cyngor yn teimlo'n hyderus bod y Strategaeth Iaith hon wedi gosod y seiliau cywir ar gyfer symud ymlaen i'r cyfnod 5 mlynedd nesaf.

Strategaeth Iaith ar gyfer y cyfnod pum mlynedd nesaf 2024-29

Mae'r gwaith o lunio Strategaeth Iaith newydd wedi dechrau, drwy gynnal gweithdy ar yr 20fed o Fawrth, lle daeth tua 50 o gyfranogwyr ynghyd er mwyn dechrau trafod syniadau i'w cynnwys yn y strategaeth newydd. Yn ystod Eisteddfod Genedlaethol Ceredigion 2023 gweledigaeth y Cyngor oedd hyrwyddo Ceredigion fel lle deniadol ar gyfer:

- Byw
- Dysgu
- Perthyn
- Llwyddo

Bwriedir datblygu ar lwyddiant yr Eisteddfod, gan barhau'r gwaddol a grëwyd yn ystod yr Ŵyl, drwy ddefnyddio'r 4 thema fel meysydd gweithredu penodol yn rhan o'r Strategaeth Iaith newydd. Yn y cyfnod nesaf hwn, byddwn yn trefnu rhagor o sesiynau ymgysylltu er mwyn datblygu'r Strategaeth.

ADRAN 3:

Adrodd ar Proses Gwyno Corfforaethol y Cyngor yn unol â gofynion Safonau 156, 162, 168

Mae'r Cyngor yn falch i adrodd, ni dderbyniodd unrhyw gwyn ynghylch gweithrediad safonau'r Gymraeg yn ystod y flwyddyn adrodd.

Mae'r Cyngor wedi cymryd y camau gweithredu canlynol yn ystod y flwyddyn, er mwyn cydymffurfio gyda'r Safonau sy'n ymwneud â'r weithdrefn gwyno. Mae'r Safonau yn nodi bod rhaid i'r Cyngor roi gwybod i ddefnyddwyr gwasanaeth o'u hawliau wrth gyflwyno cwynion neu bryderon; ac fel eu bod hefyd yn ymwybodol bod modd iddynt gyflwyno cwynion yn eu dewis iaith;

- Mae tudalennau gwe Cwynion Corfforaethol wedi cael eu hadolygu a'u diweddaru, sy'n cynnwys datganiad sy'n nodi bod y Tîm Cwynion Corfforaethol yn croesawu gohebiaeth yn Gymraeg, drwy arddangos y frawddeg ganlynol:
" Gall cwsmeriaid gyflwyno sylwadau, canmoliaeth neu gwynion yn Gymraeg neu yn Saesneg, yn unol â'u dewis iaith."
[Cwynion Corfforaethol - Cyngor Sir Ceredigion](#)
- Mae'r **Polisi Pryderon a Chwynion Corfforaethol** wedi cael ei adolygu, mae bellach yn hysbysu'r cyhoedd y gallant gyflwyno eu cwynion yn eu hiaith ddewisol. Yn ogystal, os ydynt yn anhapus gyda'r canlyniad neu'r esboniad a ddarparwyd gan y Cyngor, fe allan nhw gyfeirio eu pryderon at Gomisiynydd y Gymraeg.
[Polisi Pryderon a Chwynion Corfforaethol \(ceredigion.gov.uk\)](#)
- Mae'r **Llyfryn Gweithdrefn Pryderon a Chwynion Corfforaethol** wedi'i ddiweddaru hefyd, ac mae adran 12 yn cyfeirio at y broses sut y bydd y Cyngor yn delio â chwynion a dderbynnir yn Gymraeg, neu mewn perthynas a chwynion ynghylch anfonlonrwydd lefel y gwasanaeth a dderbyniwyd yn Gymraeg.
[Gweithdrefn Pryderon a Chwynion Corfforaethol \(ceredigion.gov.uk\)](#)
- Mae ffurflen gwyno ar-lein ar gael o'r dudalen Cwynion Corfforaethol, sy'n caniatáu i achwynydd symud yn hwylus o'r dudalen Cymraeg i'r dudalen Saesneg.
[Ffurflen Pryder/Cwyno \(office.com\)](#)
- Hyfforddiant Cwynion: Mae'r hyfforddiant wedi'i addasu er mwyn rhoi gwybod i staff sut dylid delio â chwynion yn y Gymraeg, neu mewn perthynas ag anfonlonrwydd ar lefel y gwasanaeth a dderbyniwyd yn y Gymraeg.
- Mae tudalen Safonau Iaith Gymraeg ar y Wefan Gorfforaethol yn cyfeirio defnyddiwr y gwasanaeth i'r Tudalennau Gwe Cwynion Corfforaethol.
[Safonau'r Gymraeg - Cyngor Sir Ceredigion](#)

ADRAN 4: Casgliadau

Mae'r adroddiad hwn yn nodi'r cynnydd parhaus mae'r Cyngor yn ei wneud er mwyn cyflawni gofynion Safonau'r Gymraeg ynghyd â chyflwyno'r data penodol yn ystod blwyddyn ariannol 2022-23. Mae'r Cyngor yn gwneud gwelliannau parhaus, ond rydym yn cydnabod bod ffordd i fynd o hyd er mwyn gwarchod statws swyddogol y Gymraeg o fewn y Sir.

Mae'n rhaid cydnabod bod gweithio o bell wedi cynnig cyfleoedd newydd i staff, ond o bosib mae'n cael effaith llai cadarnhaol ar y defnydd o'r Gymraeg. Mae'n bosib iawn y bydd rhai swyddogion ddim yn clywed y Gymraeg, a gall hyn effeithio ar eu hyder i ddefnyddio'r Gymraeg gyda defnyddwyr gwasanaeth. Rydym hefyd wedi colli'r sgwrsio anffurfiol a oedd yn digwydd wrth y llun-gopiwr neu dros banded, a oedd yn sefydlu'r arfer o ddefnyddio'r Gymraeg yn naturiol. Mae gweithio hybrid o fewn y Cyngor wedi'i sefydlu, ac mae nifer o swyddogion yn defnyddio'r cyfle i gymdeithasu, wrth weithio gyda nifer gynyddol o gydweithwyr trwy'r system ddesg dwym.

Mae sawl sector ar draws yr Awdurdod yn ei chael hi'n anodd iawn i recriwtio gweithwyr proffesiynol; er enghraifft mae prinder mawr o weithwyr gofal cymdeithasol proffesiynol sy'n medru'r Gymraeg. Mae'r Cyngor yn ymwybodol iawn o'r pwysigrwydd i sicrhau bod gan y gweithlu'r sgiliau priodol er mwyn darparu'r cynnig rhagweithiol o wasanaeth Gymraeg. Mae un gwasanaeth o fewn y Cyngor er enghraifft wedi mynd ati yn rhagweithiol i ddarparu rhaglen hyffoddiant drwy'r Brifysgol Agored. At hyn mae'r Cyngor wedi sefydlu nifer o brentisiaethau; oddi ar 2018 mae 18 wedi bod yn rhan o'r cynllun, mae 95% o'r holl brentisiaid hyd yn hyn yn siaradwyr Gymraeg (19 o Siaradwyr Gymraeg / 1 Dysgwr Gymraeg).

Wrth edrych ar y data cyfredol sydd ar gael, nid yw'r nifer o bobl sy'n dewis defnyddio gwasanaethau Gymraeg y Cyngor yn cyfateb â'r nifer sy'n gallu siarad Gymraeg o fewn y Sir. Mae gan Gyngor Sir Ceredigion staff gweithgar ac ymroddedig sy'n siarad Gymraeg ar draws holl wasanaethau'r Cyngor, ac rydym am annog pobl i gysylltu gyda'r Cyngor yn y Gymraeg, ac i ddefnyddio'r gwasanaethau Gymraeg hynny sydd ar gael iddynt.

Cydnabyddir bod y broses o weithredu'r Safonau yn un parhaus, gyda'r nod o sicrhau bod y gofynion yn cael eu prif llifo'n naturiol i waith y Cyngor, a bod gwasanaethau Gymraeg ar gael yn ddiodyn. Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i barhau i gyflawni gwelliannau, ac i weithredu er mwyn gwneud yn siŵr ei fod yn cyrraedd gofynion Safonau'r Gymraeg yn llawn. Mae'r Cyngor yn cydnabod fel rhan o'r adroddiad hwn bod cynnydd wedi ei wneud, ond bod yna welliannau i'w gwneud o hyd, er mwyn gwella darpariaeth cyfrwng Gymraeg ein gwasanaethau.

Yn ystod y cyfnod nesaf o weithredu'r Polisi Iaith byddwn yn anelu at ystyried y meysydd gweithredu canlynol:

- Datblygu Strategaeth Hybu'r Gymraeg ar gyfer y cyfnod 5 myned nesaf, yn unol â Safon 145/146.
- Adolygu Canllaw Asesu Effaith Integredig, er mwyn helpu swyddogion i nodi unrhyw effaith ar y Gymraeg wrth gyflwyno penderfyniadau polisi.
- Datblygu prosiect 'Croeso Ceredigion' mewn ymgais i geisio cymhathu mewn fudwyr; y gwaith yn deillio o Fforwm Dyfodol Dwyieithog.
- Datblygu canllaw ar ddefnydd y Gymraeg ar gyfer Cynghorau Tref a Chymuned
- Adnewyddu tudalennau 'Iaith ar Waith' ar fewnrwyd y Cyngor, cynnwys canllawiau a datblygu deunydd cymorth atodol sydd ei angen i hybu'r Gymraeg ac i gynorthwyo staff i ddefnyddio'r Gymraeg
- Prosiect hyrwyddo ymwybyddiaeth o ddiwylliant a Chymreictod mewn cartrefi preswyl.

DRAFT

Atodiad 1

Trosolwg nifer y staff sydd â sgiliau yn y Gymraeg fesul gwasanaeth:

Sgiliau Siarad a Gwranddo: 2022-23

Adran	Nifer staff â sgiliau Cymraeg	Nifer staff heb sgiliau Cymraeg	Canran staff â sgiliau Cymraeg
Gwasanaeth Cyswllt Cwsmeriaid	Cyfanswm: 138 ALTE 5: 54 ALTE 4: 39 ALTE 3: 16 ALTE 2: 17 ALTE 1: 9	3 2%	ALTE 5: 41% ALTE 4: 28% ALTE 3: 11% ALTE 2: 12% ALTE 1: 6%
Gwasanaeth Democraataidd	Cyfanswm: 118 ALTE 5: 43 ALTE 4: 25 ALTE 3: 18 ALTE 2: 12 ALTE 1: 17	2 2%	ALTE 5: 37% ALTE 4: 21% ALTE 3: 15% ALTE 2: 10% ALTE 1: 15%
Gwasanaeth Economi a Menter	Cyfanswm: 215 ALTE 5: 37 ALTE 4: 22 ALTE 3: 33 ALTE 2: 28 ALTE 1: 80	15 7%	ALTE 5: 17% ALTE 4: 10% ALTE 3: 16% ALTE 2: 13% ALTE 1: 37%
Gwasanaeth Cyllid a Chaffael	Cyfanswm: 103 ALTE 5: 25 ALTE 4: 18 ALTE 3: 15 ALTE 2: 25 ALTE 1: 19	1 1%	ALTE 5: 25% ALTE 4: 18% ALTE 3: 13% ALTE 2: 24% ALTE 1: 19%
Gwasanaeth Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	Cyfanswm: 256 ALTE 5: 53 ALTE 4: 52 ALTE 3: 35 ALTE 2: 45 ALTE 1: 64	7 2%	ALTE 5: 21% ALTE 4: 20% ALTE 3: 14% ALTE 2: 17% ALTE 1: 25%
Gwasanaeth Cyfreithiol a Llywodraethu	Cyfanswm: 21 ALTE 5: 3 ALTE 4: 4 ALTE 3: 8 ALTE 2: 3 ALTE 1: 1	2 10%	ALTE 5: 14% ALTE 4: 19% ALTE 3: 38% ALTE 2: 14% ALTE 1: 5%
Gwasanaeth Pobl a Threfniadaeth	Cyfanswm: 50 ALTE 5: 22 ALTE 4: 8 ALTE 3: 7 ALTE 2: 9 ALTE 1: 3	1 2%	ALTE 5: 44% ALTE 4: 16% ALTE 3: 14% ALTE 2: 18% ALTE 1: 6%
Gwasanaeth Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd	Cyfanswm: 59 ALTE 5: 9 ALTE 4: 18 ALTE 3: 11	0	ALTE 5: 15% ALTE 4: 30% ALTE 3: 19% ALTE 2: 17%

	ALTE 2: 10 ALTE 1: 11		ALTE 1: 19%
Gwasanaeth Porth Cymorth Cynnar	Cyfanswm: 263 ALTE 5: 113 ALTE 4: 67 ALTE 3: 31 ALTE 2: 30 ALTE 1: 18	4 2%	ALTE 5: 43% ALTE 4: 25% ALTE 3: 12% ALTE 2: 11% ALTE 1: 7%
Gwasanaeth Porth Cynnal	Cyfanswm: 127 ALTE 5: 30 ALTE 4: 16 ALTE 3: 16 ALTE 2: 30 ALTE 1: 32	3 2%	ALTE 5: 23% ALTE 4: 13% ALTE 3: 13% ALTE 2: 24% ALTE 1: 25%
Gwasanaeth Gofal	Cyfanswm: 331 ALTE 5: 73 ALTE 4: 36 ALTE 3: 68 ALTE 2: 58 ALTE 1: 70	26 8%	ALTE 5: 22% ALTE 4: 11% ALTE 3: 21% ALTE 2: 17% ALTE 1: 21%
Gwasanaeth Ysgolion a Diwylliant	Cyfanswm: 383 ALTE 5: 189 ALTE 4: 31 ALTE 3: 28 ALTE 2: 38 ALTE 1: 89	8 2%	ALTE 5: 50% ALTE 4: 8% ALTE 3: 7% ALTE 2: 10% ALTE 1: 23%
Gwasanaeth Arweinyddiaeth	Cyfanswm: 3 ALTE 5: 2 ALTE 4: 0 ALTE 3: 0 ALTE 2: 0 ALTE 1: 1	0 33%	ALTE 5: 67% ALTE 4: 0 ALTE 3: 0 ALTE 2: 0 ALTE 0: 33%

ATODIAD 2: Fframwaith ALTE ar gyfer Cyngor Sir Ceredigion

Datganiadau Medru...

Lefel	Gwranddo/Siarad	Darllen	Ysgrifennu
1	<ul style="list-style-type: none"> • Medru ynganu enwau llefydd ac enwau personol yn gywir. • Medru cyfarch cwsmeriaid mewn derbynfa neu ar y ffôn. • Medru agor a chloi sgwrs. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru deall testun byr ynglŷn â phwnc cyfarwydd pan wedi ei gyfleu mewn iaith syml, e.e. arwyddion elfennol, cyfarwyddiadau syml, cynnwys agenda. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru ysgrifennu enwau personol, enwau llefydd, teitlau swyddi ac enwau adrannau'r Cyngor. • Medru ysgrifennu cais syml i gydweithiwr, e.e. Hwn a hon wedi galw.
2	<ul style="list-style-type: none"> • Medru deall craidd sgwrs. • Medru derbyn a deall negeseuon syml ar batrymau arferol, e.e. amser a lleoliad cyfarfod, cais am siarad gyda rhywun. • Medru cyfleu gwybodaeth elfennol a chyfarwyddiadau syml. • Medru agor a chau sgwrs a chyfarfod yn ddwyieithog. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru deall y rhan fwyaf o adroddiadau byrion a chyfarwyddiadau arferol o fewn arbenigedd y gwaith, â bod digon o amser wedi ei ganiatáu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru llunio neges fer syml ar bapur neu e-bost i gydweithiwr o fewn y Cyngor neu gyswllt cyfarwydd y tu allan i'r Cyngor.
3	<ul style="list-style-type: none"> • Medru deall a chymryd rhan yn y rhan fwyaf o sgysiau arferol o ddydd i ddydd yn y swyddfa. • Medru cynnig cyngor i'r cyhoedd ar faterion cyffredinol mewn perthynas â'r swydd, er yn gorfod troi i Saesneg ar gyfer termau technegol neu arbenigol. • Medru cyfrannu i gyfarfod neu gyflwyniad ar faterion cyffredinol mewn perthynas â'r swydd, er yn gorfod troi i Saesneg ar gyfer termau technegol neu arbenigol. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru deall y rhan fwyaf o'r adroddiadau, dogfennau a gohebiaeth y byddai disgwyl eu trafod yng nghwrs arferol y gwaith. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru llunio negeseuon ac adroddiadau anffurfiol at ddefnydd mewnol.
4	<ul style="list-style-type: none"> • Medru cyfrannu'n effeithiol mewn cyfarfodydd mewnol ac allanol yng nghydestun y pwnc gwaith. • Medru deall gwahaniaethau cywair a thafodiaith. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru deall gohebiaeth ac adroddiadau pwnc wedi eu llunio mewn cywair safonol. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru llunio gohebiaeth fusnes, adroddiadau byr, negeseuon e-bost a llenyddiaeth hysbysrwydd gyda chymorth golygyddol.

	<ul style="list-style-type: none"> • Medru dadlau o blaid ac yn erbyn achos penodol. • Medru cadeirio cyfarfodydd ac ateb cwestiynau o'r Gadair yn hyderus. 		
5	<ul style="list-style-type: none"> • Medru cyfrannu'n rhugl a hyderus yng nghyswllt pob agwedd ar y gwaith beunyddiol, gan gynnwys trafod a chynghori ar faterion technegol, arbenigol neu sensitif. • Medru cyfrannu i gyfarfodydd a darparu cyflwyniadau yn rhugl a hyderus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru deall adroddiadau, dogfennau ac erthyglau y byddai disgwyl eu darllen yng nghwrs arferol y gwaith, gan gynnwys cysyniadau cymhleth a fynegir mewn iaith astrus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru llunio gohebiaeth fusnes, adroddiadau byr, negeseuon e-bost a llenyddiaeth hysbysrwydd i safon dderbyniol gyda chymorth cymhorthion iaith. • Medru llunio nodiadau manwl tra'n cymryd rhan lawn mewn cyfarfod.